

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Diplomová práce

JÁHENSTVÍ JAKO SPOJENÍ MANŽELSTVÍ
A PASTORAČNÍ PRÁCE

Vedoucí práce: Mgr. Michal Opatrný, Dr. theol.

Autor práce: Martin Fajdl

Studijní obor: Teolog

Ročník: 6.

2009

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

20. dubna 2009

.....

Děkuji vedoucímu diplomové práce Mgr. Michalovi Opatrnému, Dr. theol.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.
Děkuji také respondentům výzkumu, kteří ochotně věnovali svůj čas pro výzkumné
rozhovory.
Můj dík dále patří všem mým přátelům, kteří se podíleli na formální a jazykové
úpravě této práce.

OBSAH

1 ÚVOD	6
2 UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY	7
2.1 Vybrané základní pojmy	7
2.1.1 Manželství.....	8
2.1.2 Jáhenství	9
2.1.3 Pastorační práce jáhnů	10
2.2 Vztah mezi jáhenstvím a manželstvím	11
2.3 Specifická nebezpečí.....	12
3 O VÝZKUMU	14
3.1 Kvalitativní výzkum	14
3.2 Cíl výzkumu.....	15
3.3 Postup výzkumu	15
3.3.1 Výběr respondentů	16
3.3.2 Struktura rozhovorů.....	16
3.3.2.1 Části rozhovorů	17
3.3.2.2 Kladené otázky.....	17
3.3.3 Průběh rozhovorů	18
3.3.4 Zpracování rozhovorů.....	18
4 VÝZKUM – ODPOVĚDI RESPONDENTŮ	19
4.1 Ženatí trvalí jáhni.....	19
4.1.1 Úvod	19
4.1.1.1 Statistická část	19
4.1.1.2 Vnímání jáhenské služby	20
4.1.1.3 Pracovní náplň	28
4.1.1.4 Změny nastalé přijetím jáhenské služby.....	34
4.1.2 Vztah mezi pastorační prací a manželstvím / rodinou.....	36
4.1.2.1 „V čem si myslíte, že je Vaše pastorační práce přínosem pro manželství / rodinu?“	36
4.1.2.2 V čem je manželství / rodina přínosem pro Vaši pastorační práci?	41
4.1.2.3 V čem je Vaše pastorační práce komplikací pro manželství / rodinu?	46
4.1.2.4 V čem je manželství / rodina komplikací pro Vaši pastorační práci?	51
4.2 Manželky trvalých jáhnů	54
4.2.1 Statistická část.....	54
4.2.2 Vztah mezi pastorační prací a manželstvím / rodinou.....	55

4.2.2.1 V čem je manželova pastorační práce přínosem pro Vaše manželství / rodinu?	55
4.2.2.2 V čem je Vaše manželství / rodina přínosem pro manželovu pastorační práci?.....	62
4.2.2.3 V čem si myslíte, že je manželova pastorační práce komplikací pro Vaše manželství / rodinu?	66
4.2.2.4 V čem je Vaše manželství / rodina komplikací pro manželovu pastorační práci?	72
5 SHRNUTÍ A ZHODNOCENÍ POZNATKŮ Z VÝZKUMU.....	75
5.1 Shrnutí – vztah mezi pastorační prací jáhna a manželstvím / rodinou	75
5.1.1 Ženatí trvalí jáhni	75
5.1.2 Manželky trvalých jáhnů.....	80
5.2 Srovnání odpovědí jáhnů a jejich manželek	83
5.2.1 Přínos pastorační práce pro manželství / rodinu.....	83
5.2.2 Přínos rodiny / manželství pro pastorační práci	84
5.2.3 Komplikace za strany pastorační práce jáhna vůči manželství / rodině.....	85
5.2.4 Komplikace ze strany manželství / rodiny vůči pastorační práci jáhna	86
5.3 Zhodnocení výsledků výzkumu	86
5.3.1 Manželství a jáhenství si vzájemně pomáhají a posilují.....	87
5.3.2 Manželství jako most mezi církví a světem.....	87
5.3.3 Specifická nebezpečí	87
5.3.4 Otcovství vs. jáhenství (identita muže)	88
5.3.5 Tři skupiny jáhnů.....	88
5.3.6 Srovnání služby ženatého jáhna a kněze	89
5.3.7 Manželství – přínos pro pastorační práci	90
6 ZÁVĚR.....	92
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	94
SEZNAM ZKRATEK	95
SEZNAM PŘÍLOH.....	95

1 Úvod

Ve své diplomové práci se zabývám problematikou vztahu pastorační práce jáhna a jeho rodiny, respektive manželství.

Zvolené téma je mi blízké, jelikož se již nějakou dobu zajímám o život ženatých trvalých jáhnů a v budoucnu bych se rád stal jedním z nich.

Důvodem, proč jsem si pro svoji diplomovou práci vybral téma „Trvalé jáhenství jako spojení manželství a pastorační práce“, je to, že vzhledem k vývoji a především potřebám dnešní pastorační činnosti církve se mi zdá právě oblast trvalého jáhenství, přesněji řečeno způsob života ženatých trvalých jáhnů, vhodnou příležitostí pro muže, jak realizovat své povolání ke službě v církvi.

Diplomová práce je složena ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část je zaměřena na uvedení do problematiky a jsou v ní popsány vybrané základní pojmy, jimiž jsou manželství, jáhenství a pastorační práce jáhna. Slouží také jako podklad pro vyhodnocení výzkumu, jež je předmětem praktické části. Vycházím zde především z příspěvků různých autorů ve sborníku O služebném kněžství, z knihy P. M. Zulehnera Dienende Männer – Anstifter zur Solidarität a také z článků A. Opatrného a W. Kaspera uvedených ve Sborníku pro trvalé jáhny.

Praktická část pak obsahuje výzkum, který se zaměřuje na to, jak trvalí jáhni vnímají své povolání a zkoumá pohledy jak jáhnů, tak i jejich manželek na pozitivní či negativní přínosy jáhenství pro manželství, potažmo rodinu. S oběma skupinami jsem prováděl výzkumné rozhovory, díky nimž jsem získal potřebné informace, které jsem následně ve své práci popsal a srovnal. Citované odpovědi jáhnů a jejich manželek v textu jsou pro odlišení uvedené v jiném fontu.

2 Uvedení do problematiky

„Problémem k řešení je to, že se nejedná jen o nás jáhny, ale i o naše manželky, a to jak ve vztahu k nám, tak ve vztahu ke společenství, kde působíme. Celá struktura církve je postavena před realitu, na kterou latinská církev není zvyklá - totiž: služebník církve, který přijal určitý stupeň svátosti svěcení, už předtím přijal neméně důležitou svátost manželství. Uvedenou skutečnost dostat do vzájemného souladu je nutné pro nás jáhny, pro naše manželky, pro hierarchii i pro celé společenství církve.“¹ Takto se k problematice vztahu jáhenství a manželství vyjádřil Martin Opatrný ve svém příspěvku pro přípravnou komisi sněmu katolické církve.

Ve své práci bych se chtěl věnovat právě této oblasti života trvalých jáhnů. Vycházet přitom budu především z rozhovorů se samotnými jáhny a jejich manželkami.

2.1 Vybrané základní pojmy

Pokud mluvíme o ženatých trvalých jáhnech, bylo by dobré podívat se blíže na jednotlivé ústřední pojmy, se kterými se zde setkáme a kolem kterých se v podstatě vše točí. Jde o *manželství*, *jáhenství* a *pastorační práci jáhnů*. Nejdříve se zaměříme na svátost manželství, která u ženatých trvalých jáhnů předchází svátosti svěcení.²

---

¹ Opatrný, M., *Trvalí jáhni - Příspěvek pro přípravnou komisi sněmu katolické církve*. Dostupné na <http://snem.cirkev.cz>.

² Srov. CIC Kán. 1037.

2.1.1 Manželství

Instituce manželství, neboli „důvěrné společenství života a manželské lásky, které Stvořitel založil a vybavil vlastními zákonitostmi, se uskutečňují manželskou smlouvou neboli neodvolatelným osobním souhlasem“³.

Manželství je v katolické církvi chápáno „jako trvalý vztah muže a ženy, ke kterému se rozhodli svobodně a na celý život“⁴. Manželským svazkem tedy mezi sebou vytvářejí nejnuitnější společenství celého života.⁵ Jde o trvalý a nerozlučitelný svazek, který manželé při svatbě uzavírají. Jinými slovy je nerozlučitelnost podstatným prvkem manželství.⁶ Dalšími prvky pak jsou jednota (neboli výlučnost, tzn. že to dané manželství uzavírá pouze a jen ten který muž s tou kterou ženou), prospěch manželů a plození a výchova dětí⁷ (na což jsou manželství a manželská láska zaměřeny již svojí přirozenou povahou⁸).

V křesťanském pohledu na manželství pak nemůžeme přehlédnout jeho svátostný charakter, neboť „Kristus Pán bohatě požehnal této mnohotvárné lásce, která vytryskla z božského zdroje lásky a byla utvořena po vzoru jednoty mezi ním a církví. Jako kdysi Bůh vyšel svému lidu v ústrety úmluvou lásky a věrnosti (Srov. Oz 2; Jer 3,6-13; Ez 16 a 23; Iz 54), tak nyní Spasitel lidí a Snoubenec církve (Srov. Mt 9,15; Mk 2,19-20; Lk 5,34-35; Jan 3,29; 2 Kor 11,2; Ef 5,27; Zj 19,7-8; 21,2 a 9) vychází vstříc věřícím manželům svátostí manželství.“⁹

---

³ GS 48.

⁴ OPATRŇY A.: *Připrava na manželství*, Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, Praha 1994, s. 14.

⁵ Srov. CIC Kán. 1055.

⁶ Srov. tamtéž, Kán 1056.

⁷ Srov. tamtéž, Kán 1055.

⁸ Srov. GS 48 a 50.

⁹ Srov. GS 48.

2.1.2 Jáhenství

Stejně tak jako manželství je svátostí i jáhenství, které stojí na nižším stupni hierarchie svátosti svěcení.¹⁰ Po něm může následovat kněžské popř. biskupské svěcení. „Diakonát má tedy podíl na jednom svátostném úřadu.“¹¹ Konkrétnější charakteristiku jáhenství pak II. vatikánský koncil uvádí v LG 29, kde upřesňuje, že na jáhny jsou ruce vkládány „nikoli ke kněžství, nýbrž ke službě.“ „Kněžský úřad a jáhenský úřad jsou tedy zřetelně odlišeny. Jáhen není žádný „minikněz“, žádný náhradník z nouze pro chybějící kněze. Tím také není úřad jáhna žádný průchodní stupeň na cestě ke kněžskému úřadu, nýbrž samostatný úřad. Tento úřad představuje vlastní zvýraznění úřadu služby, který v církvi zřídil sám Ježíš Kristus.“¹²

P. M. Zulehner při hledání smyslu jáhenství¹³ vychází z podstaty tohoto povolání - služby. Dává jej přitom do kontextu života a poslání celé církve, která má následovat příkladu Krista, jenž „vzal na sebe přirozenost služebníka“ (Flp 2,7-8) a tak jako on se snaží sloužit lidem. V tomto smyslu se tedy jáhni cíleně věnují tomu, co je vlastní všem členům církve a co je zvláště a právě pro církve charakteristickým znakem. Nejde přitom o jakési zúžení služby pouze do jednoho církevního úřadu, nýbrž o zdůraznění cíleného nasazení lidí v úkolu církve, který jí svěřil a sám na sobě ukázal Ježíš Kristus.¹⁴

---

¹⁰ Srov. LG 29.

¹¹ KASPER, W.: Trvalý jáhen v ekzeziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti. In *Sborník pro trvalé jáhny*, Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství Pražském, Praha, 1997.

¹² Cit. tamtéž.

¹³ Srov. ZULEHNER, P. M., *Dienende Männer – Anstifter zur Solidarität*, Schwabenverlag, Ostfildern 2003, s. 26.

¹⁴ „Nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil...“ (Mt 20,28).

2.1.3 Pastorační práce jáhnů

Na úplném počátku jáhenské služby stáli učedníci, kteří si uvědomili, že je třeba ustanovit někoho pro službu potřebným, aby oni sami mohli všechn svůj čas nadále věnovat modlitbě a kázání Božího slova (srov. Sk 6,1-4).

Z 29. článku dokumentu II. vatikánského koncilu *Lumen gentium* pak vyplývá hned několik úkolů vztahujících se k jáhenské službě. Jáhnové „slouží Božímu lidu ve společenství s biskupem a jeho kněžským sborem službou liturgickou, kazatelskou a charitativní.“ Později pak přidává ještě službu administrativní.¹⁵

Podstatná část textu pak popisuje úlohu jáhna při liturgii: „Úkolem jáhna je, podle toho, jak mu to přidělila příslušná autorita, slavnostně udělovat křest, uchovávat a rozdělovat eucharistii, jménem církve asistovat při uzavírání manželství a žehnat mu, přinášet umírajícím svátostnou posilu na cestu do věčnosti, předčítat věřícím Písmo svaté, vyučovat a povzbuzovat lid, předsedat bohoslužbě a modlitbě věřících, udělovat svátostiny a vést smuteční a pohřební obřady“ (GS 29). Podle toho by se možná dalo soudit, že úkol liturgické služby je pro jáhna stěžejní, avšak neméně důležité jsou i ostatní jáhenské úkoly.

Jedním z nich je již zmiňovaný charitativní úkol, který jáhen vykonává ve jménu hierarchie a jehož součástí je také povinnost podporovat apoštolát laiků.¹⁶ Tato část jáhenské služby je realizována vykonáváním charitativních

---

¹⁵ Jiné rozlišení úkolů jáhenské služby uvádí dokument KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU z 22.2.1998, *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, čl. 9, Praha 2002: „munus docendi“ – služba vzdělávání, „munus sanctificandi“ – služba posvěcování a „munus regendi“ – služba spravování.

Jinak formuluje úkoly dokument KONGREGACE PRO KLÉRUS z 22.2.1998, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, čl. 22-42, Praha 2002: uvádí *službu kazatelskou, službu liturgickou a službu charitativní*, přičemž úkol administrativní je zahrnut do služby charitativní.

¹⁶ Srov. Mezinárodní teologická komise, *Diakonát, vývoj a perspektivy*, Krystal OP, Praha 2008, s.109.

a výpomocných prací, animací společenství či jednotlivých oblastí církevního života, zvláště co se týče lásky k bližnímu. Je to nejtýpější služba jáhna.¹⁷

S charitativním úkolem je úzce spojen administrativní úkol, jehož smyslem bylo spravedlivé rozdělování majetku. Původně to v praxi znamenalo, že „z majetku církve byl hrazen její provoz, ale všechno, co bylo navíc, muselo být rozděleno mezi chudé.“¹⁸ V dnešní době by však její smysl mohl být především v orientaci místních církví „na své povinnosti vůči světu, které stanovila konstituce *Gaudium et spes*.“¹⁹

V kazatelské službě pak naplňují své poslání hlásáním Kristova tajemství a předáváním křesťanské nauky.²⁰

2.2 Vztah mezi jáhenstvím a manželstvím

„V církvi jsou dva základní stavy – zasvěcený život a manželství, jež představují základní uskutečňování všeobecného kněžství. Tyto dva základní stavy jsou jeden pro druhého pomocí v následování Krista.“²¹ Spojení těchto dvou stavů, konkrétně tedy jáhenství a manželství, by teoreticky mělo tuto pomoc ještě více posílit. Jedná se tedy o vzájemný přínos obou stavů.

Manželství pak může působit jako pojící článek mezi svátostnou církví a laickým světem, jak například vyplynulo z výzkumu P. M. Zulehnera, kde si 86% jáhnů myslí, že skrze jejich manželství je spojován „oltář“ a „svět“.²²

---

¹⁷ Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, Praha 2002, čl. 9.

¹⁸ OPATRŇY, M.: Otázka identity jáhenské služby. *Teologické studie*, 2004, roč. 5, č. 1, s. 43.

¹⁹ Srov. tamtéž.

²⁰ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS z 22.2.1998, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, čl. 23, Praha 2002.

²¹ Cit. MACHAN, R., Sacramentum ordinis v církvi a pro církev. In *O služebném kněžství*, Kolektiv autorů, Svitavy : Trinitas, 2006, s. 50.

²² Srov. ZULEHNER, P. M., *Dienende Männer - Anstifter zur Solidarität, Diakone in Westeuropa*. Ostfildern : Schwabenverlag, 2003, s. 92.

Důležitou roli manželství v životě jáhna zdůrazňuje také J. Kaňa v knize *O služebném kněžství*, kde vyzdvihuje zejména význam rodiny jakožto nejzákladnější formy společenství církve, ve kterém může jáhen prožívat své poslání, neboť právě zde se realizuje především jako „muž společenství“.²³ „Jáhen by se proto také měl životně identifikovat především se svou rodinou, se společenstvím, v jehož službě stojí a nikoli se svým povoláním, tak jako je tomu u kněze!“²⁴ Jinými slovy je jáhen především manželem a otcem a teprve pak až pastoračním pracovníkem.

Životním posláním ženatého jáhna je tedy jeho manželství a rodina, která patří ke znamení jeho identity. Z tohoto pohledu pak nelze od rodiny a konkrétně od manželky požadovat pouze její souhlas s manželoým přijetím jáhenského svěcení, nýbrž je nezbytné i jejich přímé zapojení do této služby. Spolupráce manželky a rodiny na jáhnově poslání se tak stává hluboce diakonátní.²⁵

2.3 Specifická nebezpečí

A. Opatrný ve svém článku ve Sborníku pro trvalé jáhny uvádí několik možných nebezpečí, která by mohla u ženatých jáhnů nastat. „Kromě řady praktických problémů, které plynou z časových nároků na službu jáhna a z jeho sociálního zařazení, je tu řada specifických nebezpečí, které je dobré vzít na vědomí.“²⁶

Jedním z nich je jakási „posvátná skrýše“, kterou se jáhnovi služba a prvky duchovního života stanou. Pod záminkou "vyššího poslání" se pak může jáhen

---

²³ Srov. KAŇA, J., *Stručný nástin teologie diakonátu*. In *O služebném kněžství*, Kolektiv autorů, Svitavy : Trinitas, 2006, s. 124.

²⁴ Cit. tamtéž, s. 124.

²⁵ Srov. KAŇA, J., *Stručný nástin teologie diakonátu* in *O služebném kněžství*, Kolektiv autorů, Svitavy : Trinitas, 2006, s. 124.

²⁶ Cit. OPATRNÝ, A., *Jáhen a manželství* in *Sborník pro trvalé jáhny*, Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství Pražském.

snažit vyhýbat nebo přímo zbavovat potíží v manželství, která se mu zdají špatně nebo vůbec neřešitelná.

Jáhensství se pak pro některé muže může stát prostředkem k seberealizaci, kterou v rámci "svaté služby" mohou uskutečňovat zdánlivě, "beztrestně", neboli bez morálních výhrad. Někdy také může vést k „profesionalizaci“ jak křesťanství, tak i zbožnosti – jáhen by prožíval svou víru a službu pouze v rámci své „profese“. Omezil by se tak jen na to, co je povinné a jeho zbožnost by ztratila svoji spontaneitu.

Dalším nebezpečím se může stát přehnaný ritualismus jáhna, jehož starost o dobrý průběh liturgie se takřka zredukuje jen na přesně prováděné liturgické akce. Někdy se může jáhen v rámci své služby zaměřit pouze na jeden jediný problém (potraty, bezdomovci...) a zatlačit tak do pozadí nebo úplně vytěsnit ze svého pole působnosti ostatní pastorační záležitosti.

„Řada těchto nebezpečí se samozřejmě vyskytuje i u kněze, biskupa nebo i u každého laika. Jáhna může v této věci znevýhodnit skutečnost, že se na svou roli zpravidla připravuje méně intenzívně a ve věku, když už není schopen větších změn v některých svých životních postojích. Je však známo, že každé veřejné působení lidské chyby zvýrazňuje jak co do velikosti, tak co do rozsahu jejich účinků. Tím se stávají závažnějšími.“²⁷

---

²⁷ Cit. Tamtéž

3 O výzkumu

V této části své diplomové práce se zabývám obecnými informacemi o kvalitativním výzkumu a jednou z jeho metod, kterou je kvalitativní rozhovor. Uvádím zde také popis a cíle výzkumu, jež tvoří podklad pro tuto práci.

3.1 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum je jednou ze dvou základních forem sociálněvědního výzkumu. Používá induktivní formy vědeckých metod, hloubkové studium jednotlivých případů, nejrůznější formy rozhovorů a kvalitativní pozorování. Nejčastěji probíhá v přirozených podmínkách sociálního prostředí. Plán výzkumu má pružný charakter, jelikož se z daného základu rozvíjí, proměňuje a přizpůsobuje podle okolností a dosud získaných výsledků.²⁸

„Typy dat v kvalitativním výzkumu zahrnují přepisy terénních poznámek z pozorování a rozhovorů, fotografie, audio- a videozáznamy, deníky, osobní komentáře, poznámky, úřední dokumenty, úryvky z knih a všechno to, co nám přibližuje všední život zkoumaných lidí. Hlavním úkolem je objasnit, jak se lidé v daném prostředí a situaci dobírají pochopení toho, co se děje, proč jednají určitým způsobem a jak organizují své všednodenní aktivity a interakce.“²⁹

Cílem tohoto výzkumu je získat popis zvláštností případů, generovat hypotézy a rozvíjet teorie o fenoménech světa.³⁰

---

²⁸ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 63.

²⁹ Miles a Ceswell 2003, Huberman 1994, Bogdan, Biklen 1992 in HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 52

³⁰ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 63.

3.1.1 Kvalitativní rozhovor

Pro zkoumání problematiky vztahu jáhenství a manželství jsem zvolil jednu z metod kvalitativního výzkumu, jíž je kvalitativní rozhovor.³¹ Důvodem výběru této metody je dosud neprozkoumaná oblast života ženatých trvalých jáhnů v České republice. Jelikož tato problematika nebyla u nás dosud popsána, nelze proto pro výzkum použít kvantitativní metody – např. formu dotazníku.

Kvalitativní dotazování může mít několik forem. Krajními možnostmi jsou na jedné straně pevně strukturované dotazníky s uzavřenými otázkami a na druhé volně vedené rozhovory bez předem dané struktury. Určitou střední cestou pak je polostrukturované dotazování vyznačující se definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností při získávání potřebných informací.³²

Pro výzkumnou část své diplomové práce jsem si zvolil poslední jmenovanou formu, tedy polostrukturované dotazování.

3.2 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit a popsat, jak v praxi vypadá život v jáhenství a manželství zároveň. Co to s sebou přináší, jak dokáže jedno druhé obohatit nebo omezit, a to jak z pohledů jáhnů, tak i z pohledů jejich manželek.

3.3 Postup výzkumu

V této části práce se zabývám výběrem respondentů, strukturou, průběhem a zpracováním rozhovorů.

---

³¹ Srov. tamtéž, kap. Kvalitativní rozhovor - základní taktiky, s. 166 – 172.

³² Srov. tamtéž, kap. Kvalitativní dotazování, s. 164

3.3.1 Výběr respondentů

Pro svoji diplomovou práci jsem se rozhodl oslovit 9 trvalých ženatých jáhnů spolu s jejich manželkami ze 3 českých diecézí (českobudějovická, pražská, královehradecká). Zvolil jsem tak vzhledem k lepší komunikaci s delegáty pro trvalé jáhny zmíněných diecézí³³ a velké otevřenosti ze strany samotných jáhnů.³⁴

Z počátku jsem oslovil všechny jáhny, na které jsem získal nějaký kontakt a pokusil se tak s nimi sjednat vhodný termín pro uskutečnění rozhovoru. V této fázi vyhledávání respondentů jsem neměl nějaká zvláštní kritéria, podle kterých bych oslovil toho kterého jáhna, ovšem postupem času jsem se zaměřil (z výše uvedených důvodů) na konkrétní diecéze. Dalšími kritérii se následně staly věk jáhna a délka období, ve kterém se jáhenské službě věnuje.³⁵ Chtěl jsem tak získat pohledy od pokud možno co nejširší skupiny jáhnů a dosáhnout tak větší objektivnosti mého výzkumu.

3.3.2 Struktura rozhovorů

Rozhovory s jáhny jsem vedl ve třech okruzích, které chci přiblížit a zmínit otázky, které byly v rámci těchto rozhovorů položeny.

---

³³ Na rozdíl od moravských delegátů pro trvalé jáhny, kteří na mé dopisy odpověděli velmi stroze nebo vůbec, se mi čeští snažili vyjít maximálně vstříc.

³⁴ Na moji prosbu o spolupráci reagovali kladně téměř všichni oslovení jáhni zmíněných českých diecézí (z celkových 12 jáhnů dva museli odmítnout z časových důvodů a jeden, ač souhlasil s rozhovorem, tak nedovolil jeho nahrávání na diktafon).

³⁵ Důvodem výběru dalších kritérií byla skutečnost, že do té doby vybraní jáhni, se kterými jsem se na rozhovoru domluvil nebo jej s nimi již uskutečnil, byli téměř stejně staří a jáhenskou službu vykonávali zhruba stejně dlouho.

3.3.2.1 Části rozhovorů

Rozhovor s jáhny jsem rozdělil do tří okruhů. První z nich je zaměřen na pracovní náplň jáhnů a na jejich vnímání svého služebného povolání. Druhý okruh rozhovoru obsahuje otázky týkající se vztahu mezi pastorační prací jáhna a manželstvím, resp. rodinou. Třetí okruh pak tvoří otázky statistického typu.

U manželek jáhnů jsem rozhovor rozdělil pouze do dvou okruhů. První z nich zahrnuje otázky zaměřené na vztah mezi pastorační prací manžela a jejich manželstvím, resp. rodinou. Druhý okruh pak obsahuje statistické otázky.

3.3.2.2 Kladené otázky

Jáhnům jsem v první části rozhovoru kladl otázku, jak vnímají své poslání jáhna v jejich konkrétním případě, v tom, co dělají. Chtěl jsem tak zjistit, jak své jáhenské povolání prožívají a vnímají. Dále jsem se zajímal, co je náplní jejich práce. Šlo mi především o upřesnění zapojení toho kterého jáhna v pastoraaci – zda působí jako profesionální pastorační pracovník, dobrovolný pastorační pracovník nebo jako zaměstnanec církve mimo pastoraaci, popř. jestli při práci ve farnosti zastává nějakou funkci.

Otázky ve druhé části rozhovoru se týkaly vztahu pastorační práce jáhna k jeho manželství, resp. rodině a opačně. Jde v podstatě o stěžejní část rozhovoru, ve které se snažím zjistit, jaká pozitiva či negativa s sebou spojení jáhenství a manželství přináší.

U otázek ve statistické části mi jde o bližší seznámení se jednak s okolnostmi, ve kterých jáhen své povolání vykonává, a jednak se samotným jáhnem. Ze stejného důvodu jsem pak tuto část ve své práci zařadil na první místo před ostatní.

Otázky kladené manželkám jáhnů byly směřovány především na samotný vztah manželovy pastorační práce k jejich manželství, resp. rodině a naopak.

Chtěl jsem tak získat nejen pohled jáhna, ale také jeho manželky a dosáhnout tím větší objektivnosti výzkumu.

Otázky ve statistické části pak pomáhají nahlédnout do jáhnova zázemí.

3.3.3 Průběh rozhovorů

S každým osloveným jáhnem a jeho manželkou, jež souhlasili s rozhovorem, jsem si domluvil schůzku a postupně jsem je tak navštívil všechny. Ačkoli by pro samotný průběh rozhovorů bylo optimální vést je s každým z manželů zvlášť, v některých případech to bohužel z praktických důvodů nešlo.³⁶ Nicméně to na kvalitu samotného rozhovoru nemělo nějaký negativní vliv. Všichni mluvili otevřeně, neřekl bych, že by se kvůli svému manželovi, resp. manželce vyhýbali odpovědím či některým tématům. Nezaznamenal jsem ani, že by se před sebou navzájem o něčem ostýchali mluvit. Naopak jsem vnímal, že jeden na druhého působil spíše pozitivně v tom smyslu, že díky odpovědi jednoho si ten druhý vzpomněl na další důležitou věc, kterou by jinak ani nevedl.

3.3.4 Zpracování rozhovorů

Získané informace z rozhovorů jsem se snažil zpracovat co nejpřesněji a co nejpřehledněji. V několika případech se však někteří respondenti ve svých odpovědích, ačkoli jsem otázky kladl postupně, vraceli k otázkám předchozím. Vzhledem k zachování celistvosti a autentičnosti jednotlivých rozhovorů jsem proto tyto odpovědi ponechal v přílohách na původních místech, při jejich zpracování jsem je však zařadil na odpovídající místo v textu.

Vzhledem k anonymitě respondentů jsem jáhny označil zkratkami J.I až J.IX a jejich manželky M.I až M.IX.

---

³⁶ Například s jedním manželským párem jsem hovořil na jejich společném pracovišti, kde byla k dispozici pouze jedna místnost.

4 Výzkum – odpovědi respondentů

4.1 Ženatí trvalí jáhni

V rámci svého výzkumu jsem oslovil celkem devět ženatých trvalých jáhnů, kteří se nějakým způsobem podílejí na pastorační činnosti církve.

4.1.1 Úvod

Rozhovory s jáhny jsou rozděleny do čtyř témat. V prvním z nich je kladen důraz na statistické údaje, druhé je zaměřeno na povolání jáhnů – jak ho sami vnímají, ve třetím respondenti popisují náplň své pastorační práce a ve čtvrtém se zmiňují o změnách, které nastaly v jejich životech přijetím jáhenské služby.

4.1.1.1 Statistická část

Součástí výzkumného rozhovoru byla statistická část týkající se věku jáhna, jeho vzdělání, délky jak života v manželství, tak i období, ve kterém se jáhenské službě věnuje. Zajímá mě zde také o to, zda ještě mimo jáhenství vykonává jiné civilní povolání. Chtěl jsem tak zjistit bližší okolnosti, za kterých se jáhen věnuje svému svátostnému povolání.

Věk

Pro svůj výzkum jsem se snažil oslovit jáhny všech možných věkových skupin, tedy od 35 let do důchodového věku. Nejmladšímu z oslovených bylo v době rozhovoru 40 let (J.VIII) a nejstaršímu 77 let (J.IX). Většinu dotazovaných tvořili jáhni věkové skupiny 40 - 60letých.

Vzdělání

Téměř všichni dotázaní jáhni mají vystudovanou vysokou školu. Výjimkou je zde pouze jáhen J.V, který jako nejvyšší dosažené vzdělání uvedl středoškolské.

Jak dlouho jste ženatý?

Co se délky života v manželství týče, tak nejkratší období (15 let) uvedl jáhen J.VIII a nejdelší (49 let) jáhen J.IX. Dva jáhni žijí v manželství 17 let a ostatní z oslovených již déle než 25 let.

Jak dlouho vykonáváte jáhenskou službu?

Jáhenskou službu vykonává nejkratší dobu jáhen J.VII, který byl v době rozhovoru jáhnem teprve půl roku. Necelý rok pak jako jáhen slouží respondent J.VI. Ostatní jáhni vykonávají jáhenskou službu 4, 8, 10 a více let. Služebně nejstarším jáhnem, se kterým jsem vedl rozhovor, byl jáhen J.III, který přijal jáhenské svěcení již v roce 1988.

Máte ještě jiné civilní povolání?

Jáhenské službě se naplno věnuje šest z devíti dotázaných jáhnů a pouze tři vykonávají vedle jáhenství ještě jiné civilní povolání (jáhen J.VIII je učitel a dva další pracují jako ředitelé firem – J.VI a J.VII).

4.1.1.2 Vnímání jáhenské služby

První otázka, kterou jsem jáhnům pokládal, zněla: „*Jak vnímáte své poslání jáhna ve vašem konkrétním případě?*“ Směřovala na jejich vnímání vlastního povolání a na to, co v rámci jáhenské služby vykonávají. Chtěl jsem tak získat bližší informace o jejich prožívání služby, ke které byli vysvěceni a zjistit jakým činnostem se jako jáhni věnují.

Jáhen J.VII například vnímá své poslání především jako skutečnou službu Bohu a lidem:

„Tak samozřejmě vycházím z nějakých předpokladů, které trvalé jáhenství obsahuje, a které mi bylo nějakým způsobem svěřeno samozřejmě. Takže obecně když se zamyslím nad tím posláním, tak ho vnímám jako službu Bohu na prvním místě, potom jako službu vlastně bližnímu a službu církvi vůbec.“³⁷

Tak jako on si i další jáhni uvědomují služebný význam poslání,³⁸ které jim bylo svěřeno a které papež Jan Pavel II. označil jako Boží dar církvi, jak ve své odpovědi vzpomněl jáhen J.I:

„Papež Jan Pavel II. nazval povolání stálých jáhnů velkým Božím darem pro církev. Řekl, že jáhen přijímá skrze svěcení nesmazatelné znamení, které ho označuje natrvalo jako vyslance Kristova.“³⁹

Někteří však vidí rozdíl mezi obsahem služby, kterou v praxi vykonávají, a náplní služby, kterou by jáhen podle nich měl vykonávat. Vzhledem k tomu pak činnost, které se v rámci svého jáhenství věnují, neoznačují jako službu. Souvisí to podle nich například s tím, že v jejich městě je jáhnů přebytek:

„Jsou místa, kde pro ty jáhny mají docela práci, ale třeba (...) v takovém větším městě – my jsme tady 4 trvalí jáhni a v podstatě od nás je nejvíc požadováno, mě tohle vadí, že je nejvíc požadováno, abychom dělali ministranta vzdobeného štolou u oltáře. Což si myslím, že je degradace toho svěcení a vůbec toho povolání jáhenského, protože to, to je vopravdu pro vyzdobu tady, to není služba.“⁴⁰

Konkrétně tedy liturgickou službu jáhnů vnímají někteří z nich paradoxně jako zbytečnou, neboť ji mohou vykonávat samotní kněží, popř. akolyté⁴¹ a nepotřebují tedy k tomu nutně osobu, která přijala svěcení, v tomto případě tedy jáhna:

---

³⁷ Cit. Příloha II, rozhovor J.VII, odpověď 1.1.

³⁸ Srov. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 1.1; rozhovor J.III, odpověď 1.1 a rozhovor J.IX, odpověď 1.1.

³⁹ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 1.1.

⁴⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 1.1.

⁴¹ Srov. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 1.1.

„...jáhnové převážně chodí k oltáři ozdobení stolou a povětšinou tam pouze prostě přísluhují jako – ministrant trošičku, akorát že přečte evangelium a řekne takzvané štěky při bohoslužbě jako „pozdravte se pozdravením pokoje“ a „jděte ve jménu Páně“. No popřípadě pozvedne kalich při pozdvihování. No to sou takový věci vopravdu jako a který tam ten jáhen vopravdu není potřeba, to ten kněz to zvládne bez toho jáhna velice dobře taky.“⁴²

Z této (i předchozí) odpovědi je zřejmé, že jáhen sám sebe vnímá ve službě u oltáře spíše jako ministranta, kterému jen náleží některé liturgické úkony navíc. Sám pak takovouto roli nemá rád, jelikož v ní nevidí pravý význam slova služba, nýbrž pouze nadbytečnou činnost.

„Vyslouveně jsem se domlouval s biskupem, že rozhodně pro mě není vůbec nic nijak přitažlivý chodit k oltáři, dělat ministranta se stolou. Že teda to opravdu přijímám jako k nějaké službě.“⁴³

Podobně se na to dívá i jáhen J.VI, který však svoji službu nesrovnává s ministranty, ale se všemi věřícími, kterým by k daným úkonům stačilo pouze pověření:

„Říkám vždycky, že jáhen nemá žádnou specializovanou roli snad krom čtení evangelia u ambonu v neděli nebo teda při mši než kdokoli jinej. Všechno ostatní může dělat kdokoli jinej Je k tomu třeba nějakých formálních náležitostí, aby třeba mohl oddávat člověk, tak musí mít nějaké bumáz nebo něco, ale jako teoreticky to může dělat kdokoli jinej.“⁴⁴

Jáhen J.VI pak ve své odpovědi uvádí, že právě využití jáhnů v jejich farnosti při mši se negativně projevilo na zapojení jiných věřících v bohoslužbě, což vnímá jako problém:

„Dokonce mám s tím trochu problém, protože dřív u nás podávalo ve farnosti více akolytů. Ted' jsme tam dva jáhni a tudíž na ně nevyjde řada. A já si myslím, že to je chyba, protože čím víc lidí je zapojeno ve farnosti, tím líp a my sme jim to prostě vyšťouchli, že jo. Ale páter to nechce připustit, říká

---

⁴² Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 1.1.

⁴³ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 1.1.

⁴⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 1.1.

*prostě: to je role jáhna, to má dělat jáhen a má dělat právě to, co mu přísluší a tak ať podává, že jo.*⁴⁵

Ze všech činností, které jáhni při mši vykonávají a které označují za zbytečné, se vymaňuje služba hlásání Božího slova, konkrétně kázání.

*„Občas se dostaneme tomu, že teda dostaneme prostor proto, abychom kázali a to třeba i na hlavní nedělní bohoslužbě. Takže to jako bych viděl jako pastorační přínos, protože si myslím, že zase ti ženatí muži mají co říct, možná ještě trochu jinak a trochu jinýho než říkají celibátní kněží.*⁴⁶

Kromě jáhnů, kteří mluvili o svém poslání vysloveně jako o službě, byli mezi dotázanými i další, kteří vnímají jáhenství jako součást svého života – Boží dar⁴⁷ získaný skrze svátost svěcení, který je uschopňuje k většímu svědeckví života.

*„A to, co vnímám, že bych se měl nějakým způsobem umět projevat, to je, že by se to mělo nějak projevat v práci. (...) Chtěl bych, aby se to jakoby projevovalo, aby bylo nějak vidět, že tam člověk přináší nějaké požehnání. Tak věřím, že mi tohle Pán Bůh nějak umožňuje.*⁴⁸

Pro jiného jáhna je jeho služba jakýmsi prvkem doplňující spolupráce:

*„Tak ve svém konkrétním případě vnímám povolání jáhna, především na prvním místě jako prvek doplňující spolupráce.*⁴⁹

Bohužel však přesněji neuvedl, jaký typ spolupráce tím myslel.

Respondent J.VIII pak vnímá své poslání jáhna v každé své práci. Tedy nejen v činnostech, ke kterým je jako jáhen určen, ale i v civilní práci:

„Tak já myslím, že tu jáhenskou službu jako konkrétně já vidím v práci ve škole a ve farnosti. A to vlastně jak ve škole státní, kde mám úvazek, kterým

---

⁴⁵ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 1.1.

⁴⁶ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 1.1.

⁴⁷ Srov. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 1.1.

⁴⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 1.1.

⁴⁹ Cit. Příloha II, rozhovor J.V, odpověď 1.1.

*se živím, tak ve škole církevní, kde učím nábožko a kde teda nějakým způsobem taky realizuju to poslání jáhna.*⁵⁰

Ve spojení s náplní práce jáhna se někteří respondenti ve svých odpovědích vraceli k úplným začátkům jáhenské služby, tedy do doby života prvotní církve. Zamýšleli se nad důvodem a smyslem ustanovení této služby a srovnávali je s významem jáhenství v dnešní době.

*„Jestli se apoštolové rozhodli, že ustanověj nějakých sedm jáhnů, tak to udělali, protože sami něco nestíhali a chtěli delegovat nějakou část své činnosti prostě jim, aby teda si uvolnili ruce pro tu práci apoštolátní třeba, nebo pro tu práci, jak říkají, hlásání Slova, že by neměli zanedbávat. No takže ke službě u stolu.“*⁵¹

Jáhen J.III se tedy zaměřuje na prioritu prvních jáhnů – službu u stolu, ke které je vybrali sami apoštolové, aby se sami mohli věnovat jiným apoštolátním záležitostem (srov. Sk 6, 1-7). Zároveň však dodává, že v dnešní době už není zcela zřejmé, jaký obsah tato služba měla:

*„Dneska si myslím, že není vůbec moc jasný, co to vlastně byla ta služba u stolu. Teoreticky si myslím, že to mohla být služba, v kterou později se vyvinula jako služba kněžská, čili přímo u obětního stolu jako, jako být teda ten kněz, který tam proměňuje. Anebo to mohla být služba, (...) aby nebyly zanedbávány vdovy a tihle ty lidi, který i tehdy byly trochu na okraji společnosti. Takže při rozdělení pokrmu, který si ty lidi nosily k posvěcení na tu bohoslužbu, tak aby to bylo nějak spravedlivě rozděleno a nepřicházely některý lidi zkrátka. Čili pak by to byla víceméně služba taková, řeknu trošku charitativní. Nebo takhle nějak, no. Myslím si, že v tom ta dnešní církev osciluje a hlavně, že se trošičku bojí těm jáhnům svěřit třeba větší nějaké úsek pastorační.“*⁵²

---

⁵⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 1.1.

⁵¹ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 1.1.

⁵² Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 1.1.

Celkově pak má dojem, jakoby církev nevěděla, jak správně jáhenskou službu využít:

„Já mám takovej trošku pocit, že si církev momentálně s těma trvalejma jáhnama moc neví rady, všeobecně.“⁵³

Podobně se tuto problematiku dívá i jáhen J.I:

„Mnozí biskupové dodneška úlohu jáhnů nedoceníli.“⁵⁴

Podle něj leží pomyslný „kámen úrazu“ v tradičním vnímání vztahu biskup-kněz-jáhen,⁵⁵ v němž je jáhen chápán jako pomocník nebo i zástupce kněze, kterému je zároveň podřízen. V novém pojetí, o kterém jáhen J.I mluví, je pak služba jáhna na stejné úrovni jako služba kněžská.⁵⁶

„Od biskupa je další rovina – kněz, diákon. Nadřazený je jenom biskup pro oba, kněz není nadřizenej jáhnovi. Ani jáhen knězi.“⁵⁷

Velmi důležitý rozdíl tedy vidí v té rovnosti služby kněze a jáhna, kteří se společně s biskupem podílejí na služebném poslání Ježíše Krista:

„Biskup, kněží a jáhni, každý rozdílným způsobem mají účast na jednom a též poslání Ježíše Krista a jsou tak odkázáni na bratrskou a kolegiální spolupráci. Jáhen a kněz konají svoji službu v zastoupení biskupa, který potřebuje spolupracovníky. Nejedná se zde o podřízení jáhnů knězi, ale o menší účast jáhna na úřadu biskupském. Což je rozdíl. (...) Biskupům, kněžím a jáhnům je tedy společně uloženo vůči chudým a trpícím všeho druhu vykonávat a rozvíjet diakonii Ježíše Krista.“⁵⁸

---

⁵³ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 1.1.

⁵⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 1.1.

⁵⁵ V tomto pojetí je v církevní hierarchii na nejvyšším stupni biskup, pod ním je kněz a pod knězem jáhen.

⁵⁶ Srov. Kasper, W., Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti in *Sborník pro trvalé jáhny*, Praha 1997; více o tom také srov. KOHUT, P. V., Sborový charakter služebného kněžství. In *O služebném kněžství*, Kolektiv autorů, Svitavy : Trinitas, 2006, s. 146-149.

⁵⁷ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 1.1.

⁵⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 1.1.

Kněz i jáhen pak mají společně pomáhat biskupovi v jeho službě:

„Protože je tady oblast vysloveně pastorální a vysloveně sociální. Proto má vlastně dva pomocníky v této oblasti. Protože přeci hlásání, hlásání Slova Božího bez skutků je mrtvá víra, jak to slyšíme, mrtvá víra.“⁵⁹

Hlavní úlohu jáhna přitom vidí především v pomoci biskupovi v té sociální oblasti:

„Biskupský úřad je opravdová služba a proto v Písmu je označována slovem diakonia. (...) Biskupovi je to při jeho svěcení dokonce zvláště a výslovně kladeno na srdce. Jáhen má tedy zvláštním způsobem tuto sociální službu Ježíše Krista v církvi reprezentovat. Jáhen je dokonce nazýván jako ucho, ústa, srdce a duše biskupa.“⁶⁰

Ani ostatní stránky jáhenské služby by však podle něj neměly být opomenuty, aby se jáhen nestal pouze sociálním pracovníkem. Měl by se věnovat hlásání Božího slova, službě u oltáře a také lidem, kteří potřebují duchovní pomoc. Zvláště v posledně jmenované službě pak zároveň vidí participaci jáhna na vedení církve:

„Jáhen není žádný náhradník z nouze, ale také není jakýmsi vysvěceným sociálním pracovníkem. Musíme však také chápat, že jáhenská služba v sobě zahrnuje i službu hlásání Slova Božího, službu u oltáře a také některé úkoly vedení. Musíme si uvědomit, že chudí nejsou jen materiálně chudí, sem patří i duchovně chudí, strádající, zbídačení, hledající a tak dále. Tímto způsobem mají jáhni podíl na plné moci vedení církve.“⁶¹

S nerovností kněžské a jáhenské služby souvisí také vnímání jejich potřeby pro církve.

„Mluví se o nedostatku kněží, ale o nedostatku jáhnů nemluví nikdo.“⁶²

Řešení, které by tedy podle nich pomohlo církvi v dnešní době k lepšímu poznání smyslu a efektivnějšímu využití služby (trvalých) jáhnů, vidí právě v rovnocennosti jáhenství a kněžství a odvaze svěřit jáhnům větší úsek pastorační.

---

⁵⁹ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 1.1.

⁶⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 1.1.

⁶¹ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 1.1.

⁶² Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 1.1.

Tím by přestali být jakýmisi lepšími ministranty nebo pomocníky kněží, jak je ve své odpovědi označuje jáhen J.III:

„Tady v těch plnějších diecézích, jako je teda královehradecká a ty moravský, tam si myslím, že ti jáhni (...) jsou pouze teda ku pomoci kněžím.“⁶³

Další jáhen pak mluvil o radosti z toho, že se může věnovat pouze úkonům, které souvisejí čistě s jáhenskou službou a nemusí kněze nijak nahrazovat:

„Já díky Bohu ve svém povolání nikdy nesupluju kněze. Čili bohoslužbu slova to jenom výjimečně, když se stanou nějaký mimořádný situace. Takže to jsem moc rád, že vlastně můžu být jáhnem a nemusím suplovat prostě ty kněžský funkce.“⁶⁴

Pro něj je mnohem důležitější práce s lidmi týkající se manželské a rodinné oblasti, ve které vidí výhodu trvalého jáhna coby manžela a otce rodiny, který může svými zkušenostmi z manželství a výchovy dětí přispět lidem více, než kdyby působil jen jako náhradník za kněze:

„Můžu s těma lidma pracovat v té rovině jejich zkušeností, kterou třeba ten kněz mít nemusí, že. Zkušenosti rodiny a těch reálných věcí, který souvisejí s tou výchovou dětí a s tím jak to s dětma je, takže myslím, že v tom je moje výhoda nejenom jáhenství, ale teda toho trvalého jáhenství, člověka žijícího v manželství, můžu vlastně být rozkročen mezi tou duchovní a civilní sférou a myslím, že (manželství) pro jáhna není hendikepem, ale naopak výhodou.“⁶⁵

Zajímavý pohled na srovnání jáhna s pastoračním asistentem uvedl jáhen J.VIII. Vzhledem ke svátosti svěcení, kterou jako jáhen oproti pastoračnímu asistentovi přijímá, a také k charakteru služby, ke které je povolán, vnímá sám sebe spíše jako duchovního:

„Pastorační pracovník, já jsem duchovní, člověče. Já bych tam to slovo pastorační pracovník moc neviděl. (...) Jednou nějaká strašně chytrá hlava

---

⁶³ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 1.1.

⁶⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 1.1.

⁶⁵ Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 1.1.

napsala do Katolického týdeníku srovnání, jaké jsou pravomoci jáhna a jaké jsou pravomoci pastoračního asistenta a sláva nazdar, nakonec mu vyšlo, že to je vlastně ukradený. A to mě právě mrzí, proto jsem se ohradil proti tomu slovu pastorační pracovník, protože myslím, že to svěcení a to povolání k tý službě je něco jiného než určení nebo časově omezený angažování v nějaký věci a docela bych byl rád, aby se to oddělilo jako dva různé případy. (...) Takže proto možná toho označení „duchovní“ si vcelku vážím.“⁶⁶

Ve svých odpovědích polemizoval také nad tím, jestli vůbec v dnešní době je možné vykonávat službu jáhna profesionálně:

„Vlastně žádný z jáhnů, myslím, nemá šanci být profesionál a být stoprocentní jáhen, protože tak to ekonomicky není nastavený. Asi myslím nikdo z tvých respondentů tohle ze sta procent na jedinej úvazek na jediným místě nemůže zvládnout. Pokud ta církve ho třeba dotuje v jiným druhu úvazku, ale v jediným to by myslím znamenalo mnišskej a chudobnej život.“⁶⁷

I kdyby tedy podle něj někdo sloužil jako jáhen na plný úvazek, ale neměl k tomu ještě jiné povolání, vedlo by to nejspíše k velmi skromnému způsobu života.⁶⁸

4.1.1.3 Pracovní náplň

Co se pracovního zařazení dotázaných jáhnů týče, většina z nich byla nebo je ustanovena administrátory farnosti.

„Nastoupil jsem jako administrátor farnosti. (...) Čili posláním dnes je v pastorační ve farnostech a pastorační na plnej úvazek. Kněz dojíždí jenom v kněžských službách, když je třeba svátost smíření, když je třeba mše.“⁶⁹

Někteří z nich mají kromě správy farnosti na starosti i jiné pastorační záležitosti, jakou je např. práce v centru pro rodinu.

---

⁶⁶ Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 1.1.

⁶⁷ Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 1.1.

⁶⁸ Jeho slova by mu nejspíše vyvrátil jáhen J.V, který se jako jediný z dotázaných jáhnů věnuje této službě profesionálně a nemá navíc žádné jiné zaměstnání. Mezi ostatními respondenty byli i další, kteří nemají mimo jáhenství jinou práci, ovšem jsou již v důchodu a mají tak (v případě, že pobírají jáhenský plat) i další finanční příjem.

⁶⁹ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 1.1.

„Byl jsem administrátorem několika farností (...) a měl jsem na starosti teda několik farních obvodů, no, takže to bylo řekl bych takové přímé, přímé pastorační nasazení ve farnostech. (...) V září vlastně došlo ke změně, a tak jsem vlastně už administrátorem pouze jedné farnosti, kde bydlíme a teď k tomu mám ještě úkol spolu s manželkou tady vytvářet nebo budovat rodinné centrum, tedy centrum pro rodinu. A to nejen tedy v tom úzkém okolí, ale vlastně po celé diecézi.“⁷⁰

S tím souvisejí samozřejmě i přípravy snoubenců na přijetí svátosti manželství. Pro ženaté jáhny jsou pak velkým přínosem právě zkušenosti z rodinného života.⁷¹ Díky tomu vnímají někteří z nich v tomto směru jistou výhodu oproti kněžím žijícím v celibátu.

„Díky Bohu jsem se mohl věnovat teďka manželstvím budoucím i dejme tomu kvalifikací manžela, což je taky pro kněze něco, co v čem nemůže sloužit.“⁷²

V některých případech však jáhen nemá možnost, aby celou přípravu snoubenců vedl sám, jelikož se o tuto oblast chce postarat místní kněz a jáhnovi nechá pouze malý prostor pro uvedení mladého páru do manželských záležitostí, jak například ve své odpovědi uvádí jáhen J.IV:

„Otec Jiří Černý⁷³ (...) mi nechá jedno to setkání s těmi snoubenci na takovou tu manželskou problematiku. (...) Ta tematika je tak široká, že to nejde za tu hodinku, co se setkáme, proběhnout. V podstatě se člověk věnuje znění a rozebrání manželského slibu a na nějaké detaily moc nezbyvá čas. Takže to považuju trošku za pastoračně ne zcela nejlepší.“⁷⁴

V tomto případě se zmíněný jáhen snaží spolu se snoubenci domluvit na dalším setkání, kde by se manželské tématice věnovali více.⁷⁵

„Proto se mi často stává, že ti snoubenci, když jaksí předložím, o čem bychom měli povídat nebo co bych jim rád řekl z toho vlastně manželství,

---

⁷⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, odpověď 1.1.

⁷¹ Srov. viz kapitola 4.1.2.2.

⁷² Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 1.1.

⁷³ Jméno kněze je z důvodu anonymity změněno.

⁷⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

⁷⁵ Místní kněz se totiž v přípravě na manželství věnuje z pastoračních důvodů především probírání katechismu. Srov. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

*což oni jaksí berou a často se hodně ptají a pak se třeba domluvíme na nějakém dalším setkání, třeba i po svatbě.*⁷⁶

Vedou jej k tomu jak vlastní zkušenosti, tak také poznatky získané z pastoračních kurzů vedených A. Opatrným, který s nimi otázku příprav snoubenců na manželství probíral:

*„Vzpomínám si na ty pastoračně vzdělávací týdny s pátrem Alešem Opatrným, kdy on říkal, to byla jedna z prvních otázek, kterou sme tam probírali, co s téma snoubencama máme dělat. A on říkal: katechismus je nenaučíte za těch pár setkání, to je vyloučeno, takže nesnažte se jaksí naučit náboženství, ale snažte se jim z vlastních životních zkušeností manželů a otců rodin do toho života manželství a rodiny něco dát. Samozřejmě ty příručky, které on vydal, tak jsou velice dobré.*⁷⁷

Někteří z dotázaných jáhnů se pak v rámci své pastorační práce věnují i službě nemocným. Docházejí jak do nemocnic, tak i k nemocným přímo domů. Zpravidla je tato služba spojená i podáním eucharistie.

*„Pak další taková činnost jsou návštěvy nemocných s eucharistií v nemocnici nebo i po domech, to je takové pravidelné.*⁷⁸

Oproti kněžské službě jsou však jáhenské kompetence v této oblasti značně omezeny. Tento rozdíl zvláště vnímá jáhen J.V, který nemocné navštěvuje pravidelně a rád by jim posloužil i více, než je mu coby jáhnovi dovoleno.

*„Jsou situace, kdy na základě jáhenského svěcení mám logicky omezenou pravomoc v udělování ostatních svátostí. Nemohu udělovat pomazání nemocných ani svátost smíření.*⁷⁹

Ve své péči o nemocné si uvědomuje, že jim nemůže poskytnout službu v maximálním rozsahu jako kněz. Z tohoto hlediska pak přiznává, že by chtěl působit spíše jako kněz než jáhen, přestože tuto službu vykonává rád:

„A právě ze své osobní zkušenosti vím, protože jáhenskou službu vykonávám už osmým rokem, nezastírám, a říkám to otevřeně, že bych osobně ze svého pohledu právě v charakteru této konkrétní služby

---

⁷⁶ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

⁷⁷ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

⁷⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

⁷⁹ Cit. Příloha II, rozhovor J.V, odpověď 1.1.

*nemocným raději působil jako kněz. I když tuto službu vykonávám nesmírně rád, zažívám situace, kdy nemohu posloužit ostatními svátostmi jako kněz.*⁸⁰

Uvědomuje si, že díky této službě může s nemocnými navázat bližší vztah a oni zase na druhou stranu do něj vkládají důvěru. Je pak pro něj o to těžší, že nemocnému nemůže posloužit i jinými svátostmi a místo toho musí přivolat kněze, což v některých situacích může být velice náročné:

„Tady mám na mysli především to, že vždy nejde jen o praktickou stránku udělení svátosti, ale o určitý vztah a důvěru, kterou má právě k vám určitý pacient, nebo situaci, kdy okolnosti jsou závažné, a kdy místo, abych svátosti udělil, jo, musím kontaktovat kněze, což je někdy i z toho časového hlediska náročnější.“⁸¹

Ostatní oslovení jáhni (J.IV, J.IX), kteří se věnovali nebo věnují službě nemocným, však tento handicap, jenž mají oproti kněžím, nevnímají.

Pro jáhna J.VI pak návštěva nemocných neznamená nějakou další činnost, které se díky jáhenství věnuje, jelikož tuto službu vykonával i před přijetím svátosti svěcení:

„Tak to bylo vždycky předtím taky, takže že bych speciálně chodil k nemocným nějak navíc, to není.“⁸²

Jeden jáhen pak vzpomněl na dobu totality, kdy kromě jiných činností vedl i duchovní cvičení salesiánů, což už v dnešní době převzali spíše salesiánští kněží.

„Jo třeba ještě v totalitě, tam jsem třeba i dával exercicie. Tak to teď dělají kněží salesiáni nebo tak, jako k tomu se normálně teď už nedostávám.“⁸³

Zajímavou pastorační oblastí, které se věnuje jeden z dotázaných jáhnů, je služba ve vězení, kde působí jako kaplan. Vnímá, že se lidé v takových podmínkách snaží opět najít životní hodnoty, v čemž jim jako jáhen může pomoci. Někdy se to může pro vězně stát začátkem cesty k nalezení víry a přijetí evangelia.

---

⁸⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.V, odpověď 1.1.

⁸¹ Cit. Příloha II, rozhovor J.V, odpověď 1.1.

⁸² Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 1.1.

⁸³ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 1.1.

„Působím jako vězeňský kaplan a vnímám tuto službu jáhna jako skutečně pozvolnou a přípravnou fází k obrácení. To znamená k rozlišení či hledání životních hodnot, a je-li tam už to osobní rozhodnutí, tak můžeme říci pomoc a doprovázení k přijetí evangelia.“⁸⁴

Jiné zkušenosti ve své pastorační práci má jáhen J.VIII, který působí jako advokát u církevního soudu, kde se setkává s případy zneplatnění manželství, což v některých případech bývá začátkem pro uzavření nového církevního sňatku. On jako jáhen pak může pomoci v přípravě na nové manželství a následně je i oddat.

„Je to taky i součást jakoby oficiálního dekretu ta jako moje práce u soudu protože (vedu) ty přípravy k manželství anebo teda pracuju naopak na jejich ukončení. Jsem na začátku i na konci a mám někdy to štěstí, že svý klienty nejenom provedu zneplatněním, ale třeba i potom je oddám.“⁸⁵

Jáhen J.VI pak prožívá službu lidem mimo jiné i v konkrétním případě pomoci jedné ženě, která prožívá nelehké životní období a snaží se najít řešení u jáhna a jeho rodiny.

„Máme tady jednu paní, která potřebuje jakoby tady, nějak hledá, tak k nám dochází tak jednou za měsíc na takovej jakoby pohovor.“⁸⁶

Jakousi zvláštní součástí pastorační práce, kterou ve svých odpovědích někteří jáhni uvedli, je působení v pastorační radě farnosti.

„Dalo by se tam zahrnout i nějaké to moje působení v pastorační radě farnosti a podobně.“⁸⁷

Mezi aktivity, kterým se někteří jáhni věnují, patří i příprava na biřmování, jak uvádí jáhen J.VI:

„Tak já mám každej čtvrtek přípravu na biřmování. To máme, to je taková dlouhodobější příprava, něco přes rok to bude.“⁸⁸

---

⁸⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.V, odpověď 1.1.

⁸⁵ Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 1.1.

⁸⁶ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 1.1.

⁸⁷ Cit. Příloha II, rozhovor J.VII, odpověď 1.1.

Pokud se jedná o liturgickou službu, tak například jáhen IX. ve své odpovědi vyjmenovává, co všechno v rámci své služby vykonával v minulosti a čemu se věnuje v současné době, kdy je již několik let v důchodu:

„Sloužil jsem jako jáhen, kde bylo potřeba a v jaké službě bylo třeba. Byla to bohoslužba slova, křest, svatba. (...) Nyní (...) vypomáhám své ženě, ta má funkci dobrovolný kostelník, a službu jáhna dle pokynů a přání kněží.“⁸⁹

Podobně mluví o svých úkonech v liturgické oblasti i další jáhni (J.III, J.IV, J.VI, J.VII, J.VIII). Liší se pouze v upřesnění některých činností služby, jakými jsou např. podávání eucharistie nebo kázání.

Jáhen J.IV pak dodává ještě další úkony, jež jsou součástí liturgické služby jáhna a které v rámci své pastorační práce vykonává. Jedná se o bohoslužby slova v domovech důchodců, pohřby a ostatní svátostiny, kterých se během liturgického roku účastní:

„Pak jsou tady pravidelné bohoslužby každý týden v domovech důchodců, v některých se střídám s kaplanem. V liturgickém roce kolem dušiček, kdy jsou pobožnosti na hřbitovech, tak se taky podílíme na bohoslužbě. (...) Jo a ještě tam musím zmínit v podstatě, co jsou pohřby nebo rozloučení zemřelých, pokud chtějí křesťanské rozloučení na místním hřbitově v civilním prostoru, tak tam v podstatě jezdím.“⁹⁰

Podrobněji se o svých činnostech při liturgii zmínil jáhen J.VII. Přestože svátost svěcení přijal teprve nedávno⁹¹, tak co se týče služby u oltáře, vykonává v podstatě všechny úkony, které s ní souvisí.

„Pokud bych měl konkretizovat trošičku tu svoji činnost, kterou vykonávám během té nepřiliš dlouhé doby, tak tam patří samozřejmě hlásání Božího slova v rámci vedení bohoslužeb slova, (...) podávání těla Páně – eucharistie. Pokud je ta služba při mši svaté, tak i služba u kalicha, vlastně i ty liturgické úkony, které se k tomu váží.“⁹²

---

⁸⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 1.1.

⁸⁹ Cit. Příloha II, rozhovor J.IX, odpověď 1.1.

⁹⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

⁹¹ Srov. Příloha II, rozhovor J.VII, odpověď 3.4.

⁹² Cit. Příloha II, rozhovor J.VII, odpověď 1.1.

Během své krátké praxe zatím neměl možnost udělovat některé další svátosti nebo svátostiny, ale jak říká, je to pouze otázkou času, než bude věnovat jáhenské službě v plném rozsahu.⁹³

„Takže možná ještě zatím z té oblasti široké jáhenské, která existuje, tak zatím jsem se nedotkl těch oblastí, které souvisejí se svátostmi. (...) Zatím jsem třeba ještě neuděloval svátostiny některé, pohřeb a podobně.“⁹⁴

4.1.1.4 Změny nastalé přijetím jáhenské služby

Někteří jáhni mluvili také o tom, jestli se přijetím jáhenské služby v jejich životě něco změnilo. V případě jáhna J.VI k ničemu zásadnímu, alespoň, jak sám říká, po vnější stránce, nedošlo.⁹⁵ Jak uvádí ve své odpovědi, v podstatě vše, co dělá nyní jako jáhen, dělal i před přijetím svátosti svěcení. Výjimkou je pouze změna místa, které při mši zaujímá, a čtení evangelia.

„Jinak takový ty běžný věci, mě nepříbyla žádná extra jiná práce, s tím, že u oltáře mám trochu jinou roli, stojím vzadu místo vpředu, stojím za oltářem než před oltářem spolu s páterem, čtu evangelium, což jako sem taky předtím nedělal. (...) Takže jako mě toho mnoho nepříbylo. Máme farní společenství a takový modlitební společenství. (...) Pak jednou za měsíc je pastorační rada. (...) To bylo před tím jáhenstvím úplně stejný. Něco extra navíc mi nepříbylo.“⁹⁶

Větší změnou, kterou vnímal a prožíval zvláště silně v období po přijetí svátosti svěcení, je vnitřní pocit, že skrze tuto službu byl Bohem nějak obdarován.

„Ale to, co já prožívám, že se určitým způsobem změnilo, je jakoby ten obsah, jo? Já velmi, teď už to trochu pominulo, ale pořád to intenzivně cejtím, takový tři měsíce po tom svěcení jsem velmi cítil Boží obdarování.“⁹⁷

V jeho případě šlo tedy o změnu v pozitivním slova smyslu. Jinak tomu však bylo u jáhna J.III, který pod návaem pastorační práce musel po čase svou

---

⁹³ Srov. Příloha II, rozhovor J.VII, odpověď 1.1.

⁹⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.VII, odpověď 1.1.

⁹⁵ Srov. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 1.1.

⁹⁶ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 1.1.

⁹⁷ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 1.1.

jáhenskou činnost přerušit. Maximální nasazení v pastorači pro něj znamenalo náhlé vyčerpání a mozkovou disfunkci.

„Po dvanácti letech (...) sem byl naprosto vyčerpanej a přepracovanej, už sem to přeháněl, byl jsem skutečně ve službě. (...) Já sem opravdu jel hodně a furt to bylo dobrý a pak najednou to přišlo – úplně takový vyčerpání, že mi začly úplně odcházet mozkový funkce, takže sem to musel dost rychle prostě skončit a vdejt. “⁹⁸

Podobné negativní následky své přílišné aktivity zažil i jáhen J.IV, u kterého se však projeví mnohem dříve a dokonce několikrát. Již po jednom roce působení v jáhenské službě u něj došlo k celkovému vyčerpání a zhroucení organismu:

„Přiznám, že vlastně po prvním roce takového toho nasazení, jak se říká nové koště dobře mete, tak člověk si myslí, že jaksí musí hned, všechno a v plném rozsahu, no a vedlo to k vyčerpání, takže taková obyčejná chřipka se u mě protáhla asi na šest neděl, byl jsem totálně oddělaný, i mý známí mi říkali: ty jsi hubený. “⁹⁹

Jedním z důvodů, proč se tak moc věnoval jáhenské službě, byl maximálně zodpovědný přístup k výkonu své práce. Nedokázal si představit, že by ji vykonával jen napůl, jak mu například radili i jeho přátelé, stejně jako se mu nedařilo řídit se radou biskupa, který jej světil (Vaší službou nesmí trpět rodina!).¹⁰⁰ Cítil však, že se svému poslání musí věnovat naplno a že jako oficiální zástupce církve je povinen se co nejlépe připravit např. na nedělní kázání.

„Když sem měl kázat, tak ta příprava na tu nedělní promluvu zabrala dost času a často to byly ze začátku i noci, protože člověk nechtěl, jaksí ani nemůže si plácát tak z voleje něco. Přece jenom je posvěcený, je oficiální zástupce církevního nebo mluví jménem církve a tam si nemůže dovolit nějaké úlety, čili takovej ten pocit zodpovědnosti mě jaksí nutil k tomu, abych se připravil. “¹⁰¹

Díky tomu pak u něj docházelo k napětí mezi jáhenskou službou a posláním manžela a otce rodiny. Tato negativní zkušenost pro něj byla

---

⁹⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 1.1.

⁹⁹ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

¹⁰⁰ Srov. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

¹⁰¹ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

impulsem pro rovnoměrné vnímání jak pastoračních povinností, tak i starostí o rodinu.¹⁰²

Možnou příčinu svého celkového vyčerpání vidí v nepřesném určení náplně jáhenské služby:

„No a taková věc, která možná zapříčinila to sesypání tím vytížením, tím přetížením byla v tom, že nebylo jasně určeno, (...) co je náplní naší služby. A v podstatě ani do dneška toto není nijak specifikováno.“¹⁰³

O negativní stránce jáhenské služby v dnešní církvi, tedy o nejasném určení pastorační práce jáhnů u nás, se ve svých odpovědích zmiňovalo více jáhnů (viz výše). V tomto případě však tento jev měl nejspíše i špatné následky.

4.1.2 Vztah mezi pastorační prací a manželstvím / rodinou

V této části rozhovorů jsem jáhnům kladl otázky ohledně přínosů, resp. komplikací ze strany jáhenství směrem k manželství / rodině a naopak. Chtěl jsem tak zjistit, jaká pozitiva a negativa související s pastorační prací vidí jáhni v jejich případě vůči manželství, resp. rodině a jaká pozitiva či negativa naopak přináší rodina / manželství jeho pastorační práci.

4.1.2.1 „V čem si myslíte, že je Vaše pastorační práce přínosem pro manželství / rodinu?“

V této oblasti jáhni nejvíce zmiňovali zapojení celé nebo alespoň části rodiny do pastorační práce ve farnosti.

„Vnímají (členové rodiny, pozn. autora) to, že i oni jsou určitým způsobem víc zataženi do dění církve. (...) Oni se v zásadě asi všude všichni snaží nějakým způsobem ve farnostech žít.“¹⁰⁴

---

¹⁰² Srov. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

¹⁰³ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

¹⁰⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 2.1.

Dle jejich názorů jde především o to, že se prostřednictvím jejich jáhenství, resp. jejich pastorační činnosti ve farnosti, otevřely zvláště dětem dveře do pastoračního prostoru, ve kterém našly uplatnění. V některých případech uváděli jáhni zapojení syna, popř. synů do ministrantské služby:

„Syn se stal ministrantem a kupodivu, i když je mu čtrnáct tak (...) na dětský mši svatý vlastně těm ministrantům šéfuje, nějak to tam organizuje, k čemuž jsem ho ani nevedl ani jsem tam fyzicky nebyl přítomen ani nijak tedy, že bych neviditelnou rukou trhu ho tam dotlačil, ale myslím, že to je nějaký sekundární jev právě tohohle, že vidí tu moji zodpovědnost za církev, moji zodpovědnost za věci, který jsou kolem mě a dokáže si jí třeba právě prožitkem a ne verbálně, ale prožitkem vzít.“¹⁰⁵

Také dcery, podle odpovědí některých jáhnů, se nechaly ovlivnit pastorační prací svého otce:

„Dvě holky se do té přípravy na manželství taky zapojily.“¹⁰⁶

Dalším nesporným přínosem pro rodinu je podle jáhnů její „posvěcení“:

„Určitě je to nějaké posvěcování rodiny, dětí, manželky, vztahů, snad i výchovy.“¹⁰⁷

Někteří z dotázaných jáhnů uvedli, že svátost, kterou při svěcení přijali, vnímají jako velký dar, který se ale netýká pouze jich samotných, nýbrž se vztahuje i na celou jejich rodinu a přejí si, aby se to na jejím životě projevovalo:

„Je-li vedena tato služba ze svého svátostného rozměru, protože jáhenské svěcení je svátost, tak bych si přál, aby tato služba posvěcovala i rodinu. Mám na mysli, jestliže se poctivě snažím vést duchovní život, tak opět říkám, přál bych si, aby se to v rodině a v jejím životě nějak odrazilo.“¹⁰⁸

Posvěcením rodiny se tedy v tomto případě myslí přenesení svátostné milosti spojené s jáhenstvím i na celou rodinu prostřednictvím duchovního života

---

¹⁰⁵ Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 2.1.

¹⁰⁶ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.1.

¹⁰⁷ Cit. Příloha II, rozhovor J.VII, odpověď 2.1.

¹⁰⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.V, odpověď 2.1.

jáhna. U dotázaných jáhnů pak bylo patrné, že právě tento svátostný rozměr jejich služby je podle nich pro rodinu opravdu velikým přínosem.

V souvislosti s tím jsou někteří jáhnové přesvědčeni, že svátost svěcení v podstatě nepřijali pouze oni sami, ale s nimi i jejich manželky. Prakticky se to projevuje v tom, že lidé nepřicházejí pouze za jáhnem, aby s ním řešily své problémy nebo jinak využili jeho služby, ale často hledají pomoc nebo radu také u jeho manželky, která je pro ně mnohdy kompetentnějším člověkem, který jim může pomoci. Bývají to zpravidla jiné ženy, které vyhledávají pomoc a radu u jáhnovy manželky. Je pro ně jednodušší svěřit se ženě. Přitom doufají, že u ní najdou větší pochopení než u muže, jak se o tom například zmiňuje jeden jáhen, když mluví o jisté paní, která k nim chodívá:

„Například paní, která k nám chodí, tak sem chodí v roli toho, že já jsem jáhen, ale baví se s ní manželka. Já tady sedím taky, ale ony si lépe rozumějí.“¹⁰⁹

Svou roli zde může sehrát i fakt, že jáhen žije s manželkou na jedné faře:

„V tom, že jsme vlastně na té faře byli oba, tak si ty lidi mohli nějak vybrat. Nakonec každéj sme povahově jinej, no dáno už tím – muž a žena, ale i přístupem, já jsem takovej tvrdší, manželka spíš taková jako přívětivější. Tak si myslím, že lidé si opravdu vybírali a že to často bylo opravdu jako jo, že jsme to řešili společně, jako (když) přišli za oběma a někdy si vybrali jednoho z nás – a to si myslím, že byl opravdu velkej, velkej přínos pro pastorační práci.“¹¹⁰

Velký přínos jáhenství pro manželství vidí jáhni v obohacení duchovního života jejich partnerského vztahu a to hned ve dvou rovinách: jednou z nich je společná modlitba manželů:

„My se spolu modlíme, pokud je to možné; bývá to dost často většinou. Je to obohacením toho duchovního života partnerů.“¹¹¹

---

¹⁰⁹ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 2.2.

¹¹⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, dodatek.

¹¹¹ Cit. Příloha II, rozhovor J.VII, odpověď 2.1.

Konkrétně uváděli modlitbu breviáře, která zároveň působí jako pojící prvek manželství:

„Tak třeba ve vztahu modlitby s manželkou ten breviář se nám stává takovým pojítkem.“¹¹²

Druhým prvkem, který přispěl k obohacení duchovního života manželů, jsou exercicie pro jáhny a jejich manželky, o kterém se zmiňovali zvláště jáhni-salesiáni, kteří mívají pravidelně jednou za měsíc tzv. „duchovní ústraní“, jak upřesňuje jáhen, který je zároveň salesiánským spolupracovníkem:

„Máme pravidelně jednou za měsíc setkání, nějaké to ústraní nebo cvičení šťastné smrti.“¹¹³

U několika jáhnů jsem se setkal také s tím, že v pastoraaci přímo spolupracovali se svou manželkou. Především šlo o manželské páry zabývající se společnou přípravou snoubenců na manželství nebo přímo působící v manželské či rodinné poradně. V tomto případě uvádějí jako spojující prvek manželství také apoštolát:

„Tam si znova a znova vlastně připomínáme některý důležitý věc, který bysme měli dělat v tom manželství a lépe je dělat a jak lépe, čili oživujem si ty záležitosti, který vykládáme těm snoubencům.“¹¹⁴

Zapojení manželky nebo i dětí do pastoračního působení vidí jáhni jako velmi přínosné pro celou rodinu:

„Je to u nás doma o větším sjednocení. Dost si uvědomuju (...) že tu roli včetně jakéhosi dopadu té svátosti, pokud to můžu tak formulovat, neseme společně. A myslím si, že to má dopad podobný i na moji širší rodinu.“¹¹⁵

Někteří jáhni si uvědomují, že jejich pastorační působení (a případně i působení jejich manželek) se nemusí projevovat, a podle jejich odpovědí se zpravidla také neprojevuje, pouze navenek, tedy mimo rodinu, ale zároveň i uvnitř rodiny samotné:

---

¹¹² Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 2.1.

¹¹³ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 1.1.

¹¹⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.1.

¹¹⁵ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 2.1.

„Pro rodinu je to přínosem v tom, že nakonec jsme vlastně v pastoraci i vlastní rodiny, tedy vlastních dětí, kterou jsme si dělali nějakým způsobem sami. Je to dáno tím, že děti vyrůstaly uprostřed farnosti, ve které jsme působili. Souvisí to s tím, že co člověk říká, musí se nějak snažit propojit s tím, co dělá. Není prostě možné něco jiného říkat a něco jiného nějakým způsobem konat. Je to v přímém propojení. (...) My jsme spolu například mohli vytvářet nějaké aktivity přímo ve farnosti, které mohly vyrůst přímo z té rodiny, tím zapojením dětí, zapojením nás ve farnosti. To vlastně všecko probíhalo v podstatě dohromady. Pro rodinu to na jedné straně bylo určitým zatížením, na druhé straně ale zase určitým ziskem z toho farního života.“¹¹⁶

Díky zapojení rodiny jáhna do farní pastorace tedy může docházet ke vzájemnému obohacení, jak vyplývá z výpovědí některých jáhnů.

To, že je otec jáhen, si uvědomují také děti¹¹⁷ a je možné, že to má vliv na jejich chování, které se pak projevuje zodpovědnějším způsobem jednání:

„Samozřejmě i děti jsou si vědomi, že přece jenom tatínek je klerik. (...) A možná, to je jenom domněnka, že přece jenom tatínek je jáhen, tak my musíme taky tak trošku jaksi se chovat nebo jednat. To vědomí, že člověk je na veřejnosti víc vidět, tak možná i to pomáhá si uvědomit, že taky na tom mají jakousi účast a zodpovědnost za to.“¹¹⁸

Přínos pro rodinu vidí někteří jáhni také v tom, že díky svému teologickému vzdělání mohou své ženě či dětem poradit nebo něco vysvětlit v otázkách víry a života církve:

„I když člověk ví, že musí ty Boží pravdy samozřejmě studovat celý život, může svojí rodině na prvním místě posloužit při výkladu některých složitějších teologických otázek anebo praktického pohledu v životě rodiny a církve.“¹¹⁹

---

¹¹⁶ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, odpověď 2.1.

¹¹⁷ Děti jsem se neptal, neboť nebyly součástí mého výzkumu. Nicméně z odpovědi jednoho jáhna je zřejmé, že vnímá jakýsi vliv svého jáhenství na chování svých dětí.

¹¹⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 2.1.

¹¹⁹ Cit. Příloha II, rozhovor J.V, odpověď 2.1.

4.1.2.2 V čem je manželství / rodina přínosem pro Vaši pastorační práci?

V této oblasti se dotázaní jáhni nejvíce zmiňovali o zázemí, které jim rodina vytváří. Největší měrou se o to zaslouhuje především sama manželka, která zastane domácí práce (vypere, vyžehlí, uvaří, atd.), a je mu mnohdy velkou podporou i po emoční a psychické stránce:

„Ona vytváří dokonalé zázemí, tím nemám na mysli jenom tu technickou stránku, ale především to všestranné pochopení mojí služby. Já v ní mám teda dokonalou podporu a často samozřejmě, když sem hodně unavený, tak i veliký povzbuzení.“¹²⁰

Jako velmi důležité vnímají jáhni potřebu a možnost popovídat si s někým blízkým o problémech spojených s výkonem své služby. Jak někteří uvádějí, je pro ně tím nejlepším člověkem, kterému mohou všechno říct a poradit se s ním, právě manželka:

„Možnost popovídat si s manželkou třeba o věcech, ve kterých třeba ona je sběhlejší, je více v obraze než já, takže můžeme to konzultovat. Třeba otázky manželského soužití a podobně. A tam mi hodně pomáhá.“¹²¹

Na druhou stranu se od ní mohou dovědět poznatky o sobě samých, což někteří vidí jako velice přínosné pro jejich osobnostní růst:

„Je to velká hygiena toho ducha, že se vlastně dozvím od blízkého člověka věci, který on na mě vidí.“¹²²

Jáhni tedy svoji manželku vnímají jako velice blízkého člověka, který jim pomáhá svojí radou, láskou, porozuměním, apod., nést každodenní radosti i starosti spojené s jáhenskou službou:

„Určitě bez její lásky, ochoty a toho pochopení, bych asi mohl tuto službu těžko vykonávat.“¹²³

V některých případech mluví jáhni dokonce o naprosté jednotě se svými manželkami:

---

¹²⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.V, odpověď 2.2.

¹²¹ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 2.2.

¹²² Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 2.2.

¹²³ Cit. Příloha II, rozhovor J.V, odpověď 2.2.

„Já jsem prostě tak spojenej se svou ženou, že cokoli dělám, potřebuju s ní zkonzultovat nebo to řešit. Ona zase dost často se mnou. Takže věci, které děláme, znamenají oboustranný přínos...“¹²⁴

Mezi takovými manžely pak panuje naprostá důvěra, ve které jáhni vidí velikou podporu, díky které se necítí být v dané problematice sami a pomáhá jim to třeba i vidět konkrétní problém z jiného hlediska.

„Tu podporu vidím v tom, že přijdu domů a samozřejmě té manželce to můžu svěřit, protože jsme jedno tělo. (...) Tak můžu některé ty věci doma ventilovat a třeba nějak posoudit. Takže v tom vidím obrovskou podporu, že tu mám bytost, která mě vyslechne a ty problémy může nějakým způsobem vnímat. Že se to ve mně nekumuluje a nedeprimuje mě to případně. Takže bych řekl, že nejsem v té dané věci pak sám. Na tu problematiku, na ty problémy, které přicházejí. Tak to vidím jako velikou podporu určitě.“¹²⁵

V tomto vzájemném sdílení mají trvalí jáhni výhodu oproti kněžím, kteří jsou vázání celibátem. Někteří mí respondenti tuto skutečnost oceňují:

„(...) a fakt si myslím, že řadě kněží ta žena, chybí. Ted' nemyslím jako ženská, ale jakoby ten partner, se kterým můžou věci prostě sledovat.“¹²⁶

Jinými slovy je manželka pro jáhna tou nejbližší osobou, se kterou mohou sdílet své nálady, pocity, problémy a spolu s ní je také řešit. Zároveň si ale také uvědomují, jaké pro ně může nastat nebezpečí, pokud by toto emoční zázemí chybělo:

„Ve chvíli, kdybych vlastně tohle zázemí neměl, tak je to něco podle mě jako psycholog nebo psychiatr – v tu chvíli může být obětí můj klient.“¹²⁷

Většina z oslovených jáhnů si také uvědomuje, jak důležitou roli hraje v jejich jáhenské službě zázemí vytvářené celou rodinou:

„(...) je hrozně důležitý, že člověk, když přijde od někad', ať už z bohoslužeb nebo z nějakých pastoračních rozhovorů, z nějakých setkání, tak že má

---

¹²⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 2.2.

¹²⁵ Cit. Příloha II, rozhovor J.VII, odpověď 2.2.

¹²⁶ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 2.2.

¹²⁷ Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 2.2.

*doma zázemí. Zázemí jak teda bych řek to materiální, to znamená teplo, jo prostě a vůbec všechno.*¹²⁸

Rodinu pak vnímají jako místo, kde mohou načerpat síly, sdílet své nálady, pocity, lásku, ... kde se jim dostane potřebného pochopení a povzbuzení:

*„Člověk je v rodině, je tam zázemí, je tam jistota, není sám, neplave, ale může si někde odpočinout, nadechnout. Jistým způsobem i jaksí vyplakat na rameni, protože přece jenom ta služba přináší určité problémy, náročnost a člověk potřebuje mít někde, kde to může říct, kde se může sdělit, tak trošku zkonzultovat, načerpat určitě.*¹²⁹

Jáhni také v rodině vidí společenství těch nejbližších lidí, kteří s ním jeho službu prožívají a pomáhají mu lépe se vyrovnat s negativními jevy, které tuto službu provázejí:

*„Když člověk přijde domů a má kolem sebe, řekl bych, tu rodinu, která nějakým způsobem může za a) to přijmout a za b) jaksí ukazuje i nějak tu náplň toho života, jo ve smyslu toho negativního, on se s tím nějak vyrovnává, tak si myslím, že to člověka nějak stáhne zpátky jako do života.*¹³⁰

Jedním z poslání jáhnů je sloužit Božímu slovu.¹³¹ Mají hlásat evangelium a kázat. Většina z dotázaných jáhnů v tomto směru také uvedla, že součástí jejich služby je i kázání na bohoslužbách.¹³² Někteří si promluvu připravují sami, ale více je těch, kteří do přípravy zapojí svoji rodinu, resp. nechají si od ní poradit.

Každý z nich má ale zkušenosti se životem v manželství a rodině, což mnohdy promítá právě do své promluvy. V tom vidí velký rozdíl mezi kázáním kněze a ženatého jáhna:

---

¹²⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, dodatek.

¹²⁹ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 2.2.

¹³⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, dodatek.

¹³¹ Srov. *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, Sekretariát české biskupské konference, Praha 2002, čl. 24.

¹³² Všichni oslovení jáhni si byli samozřejmě vědomi toho, že hlásání Božího slova je nedílnou součástí jejich povolání, nicméně ne všichni tuto službu vykonávají.

„To je zas ten přínos, co můžu jako třeba v té promluvě dát víc než dá třeba celibátní kněz. Protože mám na vlastní kůži vyzkoušeno, co to stojí žít v rodině.“¹³³

Jak sami říkají, jsou jejich kázání většinou trošku jiná než u kněží a jsou víc směřována právě do takových oblastí, u kterých vidí, že dělají lidem potíže. Zvláště se to týká mezilidských vztahů a víry. Ve svém kázání se pak snaží lidi povzbuzovat, aby o tyto vztahy a víru pečovali.

„Moje kázání jsou směřována hodně do vztahů, aby pečovali, takový povzbuzování, aby pečovali o vztahu, i povzbuzování hodně ve víře.“¹³⁴

Rodina má však i svoji specifickou funkci, pokud se kázání týče – dává jáhnovi potřebnou zpětnou vazbu.

„Člověk přijde v neděli z kostela a rodina mu hned u oběda řekne co špatně bylo v kázání.“¹³⁵

V této zpětné vazbě vidí jáhni důležité a potřebné informace pro jejich další kázání. Zvláštní roli zde hrají dospívající děti, které jáhni vidí jako nejlepší možné kritiky:

„(...) a plus děti mi to taky dají sníst, když třeba říkají: táto ty tu nejsi, táto už jsme tam dlouho a cos to tam pořád kázal, kdo to tady má vydržet a tak dále. Čili ta zpětná vazba je velkým plusem.“¹³⁶

„Není lepší zpětná vazba než děti v pubertě, který přesně řeknou, co si myslíš.“¹³⁷

Jáhni si uvědomují, že stejnou zpětnou vazbu potřebují nejen ke svým promluvám, ale i v ostatní pastorační činnosti. Na své jednání potřebují slyšet kritiku, která jim pomáhá zjistit, jestli to dělají dobře nebo špatně.

„Myslím si, že pro to, aby člověk zůstal na zemi a aby člověk vlastně dělal trošku to, co má, tak tu zpětnou vazbu pro to své konání potřebuje.“¹³⁸

---

¹³³ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.2.

¹³⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.2.

¹³⁵ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, odpověď 2.2.

¹³⁶ Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 2.2.

¹³⁷ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, odpověď 2.2.

¹³⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, odpověď 2.2.

Zároveň si však jsou vědomi i nebezpečí, které může nastat, pokud by tuto zpětnou vazbu neměli:

„Tak se může stát, že člověk v té pastoraci někam uteče jaksí mimo nebo se pohybuje někde jaksí úplně mimo prostor.“¹³⁹

Zkušenosti života v rodině hrají někdy důležitou roli při získání důvěry farníků, jak ve své odpovědi uvádí jáhen J.I:

„Získávám důvěru, protože jsem ženáč. Jsem ze životních zkušeností. Ze zkušeností z výchovy a samozřejmě ze zkušenosti vztahu muže a ženy.“¹⁴⁰

Všechno potom shrnuje do vyjádření, které slýchává od lidí a které podle něj nejvíce vystihuje rozdíl mezi ženatým jáhnem a knězem žijícím v celibátu:

„On je normální. Faráři jsou nenormální. (...) Ve farnosti mám takovou důvěru, že vím, co je život, co je manželský život, co je výchova dětí, postaven do života, čili takto se na mě lidi dívají a takto ke mně taky přistupují.“¹⁴¹

Prakticky se to potom projevuje přímo v pastoraci. Například v přípravě na manželství jsou zkušenosti z rodiny velkým přínosem, jak dokládá jeden jáhen působící v manželské poradně:

„Při přípravě snoubenců je manželství přínosem v tom, že řadu těch věcí, o kterých mluvím, mám zažitých na vlastní kůži. (...) S manželkou pak můžeme uvádět zcela konkrétní situace ze života a na nich jim demonstrovat to, co se jim snažíme vysvětlit.“¹⁴²

Jistě není možné, aby všichni jáhni vedli pastoraci stejným způsobem. Už jen z toho důvodu, že každý je jiný typ člověka, působí na jiném místě, setkává se a pracuje s jinými lidmi. Každý má tedy svůj osvědčený způsob pastorační, který vyhovuje jemu i těm, se kterými se v pastoraci setkává. Někdo jezdí do rodin, jiný k pastoraci využívá faru, další své pracoviště,¹⁴³ atd.

---

¹³⁹ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, odpověď 2.2.

¹⁴⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 2.2.

¹⁴¹ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 2.2.

¹⁴² Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.2.

¹⁴³ Tím mám na mysli především jáhny, kteří působí v manželských a rodinných poradnách.

Setkal jsem se však i s takovými jáhny, kteří si pro místo pastorační činnosti vybrali svůj domov, kam si zvou jedince i skupiny, kteří jsou subjektem jejich pastorage. Zvláště se jedná o snoubenecké páry, které se připravují na svatbu. Takovouto formu pastorage si vybral i jeden jihočeský jáhen:

„Příprava snoubenců se odehrává tady. Protože to už bych se zbláznil. Je toho tolik! Časově bych to naprosto nezvládl, páč to je včetně toho ježdění. Čili tady je i tolerance ženy, která vůbec tohle připustí, aby ty lidi, ti snoubenci sem chodili.“¹⁴⁴

4.1.2.3 V čem je Vaše pastorační práce komplikací pro manželství / rodinu?

V této části nejdříve budu věnovat pozornost nejpalcivějšímu problému, který se v odpovědích jáhnů vyskytoval nejčastěji, a tím je „skloubení času“. Mnozí z respondentů se potýkali nebo stále ještě potýkají s tím, že velké množství času, který věnují své jáhenské službě, jim pak chybí v rodině. Tím pro ně nastává dilema, jak správně naložit s časem, aby se dostatečně věnovali pastoraaci a zároveň tím netrpěla jejich rodina.

Logicky cítí povinnost věnovat se těm, ke kterým jsou v rámci své jáhenské služby poslání, a snaží se ji naplnit v co největší míře. Jak ale říkají, problém nastane ve chvíli, kdy kvůli pastoračním povinnostem přestanou mít čas na vlastní rodinu. Minimálně se to může projevit v tom, že rodina spolu neslaví nedělní liturgii:

„Neprožíváme spolu třeba nedělní liturgii, čili sváteční den. Žena je v jiném kostele, já taky v jiných kostelích. Neprožíváme spolu nedělní liturgii, čili sváteční den.“¹⁴⁵

Jak ale uvedli jiní respondenti, nejde pouze o nedělní bohoslužby, ale zpravidla i o celé víkendy, kdy se musí jáhen věnovat pastoraaci, přestože právě

---

¹⁴⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 1.1.

¹⁴⁵ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 2.3.

v tyto dny má rodina volno (manželka od práce a děti od školy), a je tedy vhodnější příležitost pro společně strávené chvíle:

„Tou komplikací může být třeba to, že vlastně velká část třeba v tom mém minulém působení byla spojená třeba s prací o víkendech – soboty, neděle. (...) rodina, ta se zase pohybuje spíš v tom, že přes týden je ve škole, v práci, takže to s kloubením toho času může být někdy komplikované.“¹⁴⁶

Respondent J. II uvádí příklad, kdy právě kvůli jeho pastorační vyčerpání o víkendech nemůže rodina podniknout společnou akci, jakou je třeba rodinný výlet:

„Rodina by ráda třeba na víkend někam jela, no ale člověk vlastně je vázaný tím, co dělá.“¹⁴⁷

Uvědomuje si ale zároveň, že to neznamena nepřekonatelný problém, který by nešel vyřešit:

„Pokud se člověk snaží, tak se nějaké řešení najít dá.“¹⁴⁸

V některých případech jsem se setkal také s tím, že se jáhen nechal pastorační prací úplně pohltit, svůj čas věnoval pouze klientům¹⁴⁹ a rodina šla stranou.

„Takže jsem se věnoval třeba čtrnáct hodin denně v průměru těm klientům a na tu rodinu pak už ten čas nezbýval. To bohužel takhle bylo a myslím si, že opravdu ta rodina a třeba i ten partnerský život strádal tím, že jsem na ně měl málo času...“¹⁵⁰

S tím, že jáhen kvůli své práci nemá čas na manželku a děti, velice úzce souvisí další negativní dopad na rodinu, který ve svých odpovědích dotazovaní jáhni uvedli. Jde o odsunutí rodinných záležitostí na „druhou kolej“. Od předchozího problému se liší v tom, že jáhen nejen že nemá na rodinu čas,

---

¹⁴⁶ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, odpověď 2.3.

¹⁴⁷ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, odpověď 2.3.

¹⁴⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, odpověď 2.3.

¹⁴⁹ Pod pojmem „klienti“ mám na mysli lidi, kterým se jáhni v rámci své služby věnují, neboť je tímto slovem označují i samotní jáhni. Srov. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.3; též Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 1.1, odpověď 2.2.

¹⁵⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.3.

ale už ani nevnímá její potřeby, na rozdíl od klientů, kteří jsou u něj v tomto případě na prvním místě.

„Dříve jsem se dostával hodně do konfliktu s potřebami rodiny a s potřebami těch klientů. (...) Musel jsem se vždycky rozhodovat, byl sem v podstatě rozdělený člověk. (...) Já jsem se musel nějak vždycky dělit. A většinou to dělení dopadlo nerovnoměrně na úkor rodiny.“¹⁵¹

Někteří jáhni si zároveň uvědomují, že nemusí jít pouze o jejich selhání, nýbrž i o nedostatečné vyjádření potřeb ze strany samotné rodiny. Na jednu stranu totiž vnímají, že se málo nebo dokonce vůbec nestarají o potřeby svých nejbližších, na druhou stranu však v takových situacích potřebují vnější impuls k tomu, aby si jich všimli:

„Ta bolest klientů byla většinou taková viditelnější, zřetelnější než to tiché volání z té rodiny: my taky! My bysme taky potřebovali, my bysme taky chtěli. Tak tam jsem si myslím trochu selhával, že jsem tu rodinu neměl na prvním místě, ačkoli by tam měla být.“¹⁵²

Podobně to vidí i další jáhen, který konkrétně vyjmenovává, v čem se upřednostnění potřeb klientů projevilo:

„Já jsem zapomněl, opravdu jsem zapomněl a přehlížel tu potřebu, co potřebovala rodina. Člověk je pořád zaměřený na tu službu a ve vztahu k partnerovi, k manželce je trochu hluchý a slepý, (...) člověk pořád počítá: já mám to, já mám to, plus v té pastorační náplni... nějaká kultura, kino tak dá jako stranou.“¹⁵³

Jáhen zmiňuje, že místo, aby se věnoval rodině (konkrétně mluví o kulturním životě rodiny), upřednostňuje záležitosti své jáhenské služby. Jinými slovy jde v takových případech o záměnu priorit potřeb rodiny a klientů. Na první místo, které kdysi patřilo otcovství a manželství, se nyní dostává jáhenství.

„Je to takové opomenutí toho prvotního. Napřed jsem byl manžel, otec rodiny a pak ten jáhen, že. Čili já jsem přehodil v některých obdobích (priority

---

¹⁵¹ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.3.

¹⁵² Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.3.

¹⁵³ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 2.3.

svých rolí manžela a jáhna, pozn. autora), *kdy vlastně to jáhenství mělo prioritu a ta manželka šla trošičku...*¹⁵⁴

Neustálé rozhodování se mezi potřebami rodiny a klientů vzbuzuje u některých jáhnů pocit rozdvojení:

*„Vnímám jsem mnohokrát, jak jsem rozdělený člověk, že jsem uprostřed, že se musím teda nějak (rozhodnout), tak komu mám dát přednost?“*¹⁵⁵

Takové pocity pak u některých vedly k zamyšlení se nad hodnotou celibátu při službě v pastoraaci:

*„Tady jsem pochopil hodnotu celibátu. Pokud je celibát přijímaný jako dar ke službě, tak může být celibátník skutečně plně volný ke službě, pokud to teda nepřijímá jako něco, co je mu odpíráno, ale jako naopak, co je mu dáno k tomu, aby mohl teda být opravdu plně pro ty své ovečky.“*¹⁵⁶

Někteří jáhni vidí komplikaci nejen v tom, že díky své jáhenské službě nemohou rodině věnovat dostatek času, ale i ve vydávání své energie mimo rodinu.

*„A možná (chybí) nejen čas, ale i taková ta energie, ta energie jako vůbec, že jsem ji dával ještě někam jinam.“*¹⁵⁷

Ve všech těchto případech, kdy se jáhen věnuje více pastorační práci než rodině, hraje do jisté míry svoji roli zřejmě mužská pýcha, která v nich živí pocit nepostradatelnosti či záchranářství a nutí je k většímu pastoračnímu nasazení. Jáhen J.VIII v tomto smyslu mluví zároveň i o jakési nevěrnosti vůči manželství, které by mělo být u jáhna na prvním místě:

„Jak jsme se bavili o tom čase, tak já se domnívám, že jednak je to nevěrnost tomu povolání, který člověk má – povolání k manželství je výš než to povolání k jáhenství, a potom je to taky projev, aspoň já to tak specifikuju, právě v pýše, jo, že jsem ten, kterej je nepostradatelný, kterej zachrání svět“

---

¹⁵⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 2.3.

¹⁵⁵ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.3.

¹⁵⁶ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.3.

¹⁵⁷ Cit. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.3.

*a nemusím dělat na šedesát pět procent, ale na osmdesát čtyry a tím ten svět teprve zachráním a tak.*¹⁵⁸

Dále si všímá, že v momentě, kdy se přestává věnovat rodině a zaměří svůj zájem více na pastorační práci, stává se jeho činnost kontraproduktivní, neboť Boží milost, která jej naplňuje a uschopňuje k této práci, je především v rodině. Uvědomuje si také, že pokud by viděl své poslání pouze v pastoraci a rodinu by kvůli tomu nechal stranou, stala se někde chyba a jeho pojetí svátostné služby by bylo spíše kněžské než jáhenské.¹⁵⁹

Jak si někteří jáhni uvědomují, díky jejich službě získává rodina možnost nahlédnout do „zákulisi“ církve, což je pro ně jistě velkým přínosem. Nelze však jednoznačně mluvit o kladných zkušenostech. Například respondent J.IV mluví o negativních zkušenostech svých synů, kteří jakožto pracující nemohli pochopit, že i v církvi mohou být nějaké nesrovnalosti, alespoň co se právní stránky týče.

*„Ti starší (synové), ti byli zaměstnaní. Nemohli pochopit, že třeba církev nefunguje jako normální instituce, jako normální podnik. Že jsou tam nějaké věci, které nemají jaksí, řekl bych, právní zakotvení nebo nejsou tam jasná pravidla.“*¹⁶⁰

Zároveň vnímá, jaké měla nejspíše tato zkušenost následky při jejich rozhodování o životní cestě:

*„Je to jenom domněnka, ale možná je tato zkušenost z toho nevyjasněného právního vztahu trošičku odradila od povolání k duchovnímu stavu.“*¹⁶¹

Pro některé z dotazovaných jáhnů neznámá jejich pastorační práce nějakou komplikaci pro manželství nebo rodinu. Zpravidla je to díky vyváženému hospodaření s časem, předcházení možným komplikacím nebo díky souladu mezi manžely.

*„Já musím k tomu říct, že mezi námi je soulad. Takže vlastně za ty léta, co tuto službu vykonávám, nebyla moje služba pro rodinu nějakou komplikací.“*¹⁶²

---

¹⁵⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 2.4.

¹⁵⁹ Srov. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 2.4.

¹⁶⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 2.4.

¹⁶¹ Cit. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 2.4.

V několika případech však jáhni uvedli, že jim k tomu pomáhá i dodržování jedné zásady, resp. rady, kterou jim svěřil pan kardinál před udělením svátosti svěcení:

„Já když jsem byl týden před svěcením u pana kardinála, nebo čtrnáct dní možná, tak mi řekl jednu strašně důležitou větu, hezkou. Říkal, že svátost manželství je na prvním místě, nad svátostí jáhenství. Nad udílením svátosti svěcení. Takže, on samozřejmě tím nechtěl určitě nijak vymezovat, co je nižší vyšší, ale říkal, že rodina je prostě na prvním místě dokud máme malý děti, manželku a teprve to ostatní se musí přizpůsobit tomu vztahu. Což se mi velice moc tato myšlenka líbila a chci se jí řídit.“¹⁶³

4.1.2.4 V čem je manželství / rodina komplikací pro Vaši pastorační práci?

Většina dotázaných jáhnů nevidí v manželství, resp. rodině nějakou komplikaci pro svoji pastorační práci. Spíše vnímají rodinu jako přínos pro jejich jáhenskou službu.

„Je přínosem. Jednoznačně. To není komplikací. Manželství je pro mě přínosem.“¹⁶⁴

Tuto odpověď uváděli především trvalí jáhni, kteří jsou již starší, jejich děti již založili vlastní rodiny a nemají tak s nimi žádné starosti. Uvědomují si, že jim tato skutečnost ulehčuje jejich jáhenskou službu.

„Komplikace by mohla být, kdybych byl čtyřicátník, kdy ještě jsou ty děti a já bych měl být společně s rodinou a budu lítat po kostelích.“¹⁶⁵

Několik respondentů však vnímá ze strany rodiny jisté komplikace, které se jejich pastorační práce dotýkají. Například jáhen J.VII vidí potíž v tom, že díky náhlým změnám v rodině nemá někdy dostatek času na přípravu kázání:

---

¹⁶² Cit. Příloha II, rozhovor J.V, odpověď 2.3.

¹⁶³ Cit. Příloha II, rozhovor J.VII, odpověď 2.1.

¹⁶⁴ Cit. Příloha II, rozhovor J.VI, odpověď 2.4.

¹⁶⁵ Cit. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 2.4.

„Já třeba něco někde přislíbím a pak se v rodině něco stane. Může to být nemoc, něco se tady doma rozbije nebo jsou nějaké starosti s dětmi a v tu chvíli už mi to může komplikovat tu moji pastorační práci, protože moje myšlenky budou někde jinde nebo nebudu mít dost času si pořádně připravit třeba homilii. Nebudu mít na to třeba týden času, abych někdy začal, promýšlel si ji a stane se to, že přijdou nenadále nějaké domácí potíže, může přijít nějaká návštěva nebo něco a najednou je třeba pátek večer a já se k tomu až teprve teď dostanu. A už se cítím pod určitým tlakem, že si ji nepromyslím dobře.“¹⁶⁶

Podobné možné potíže si uvědomuje i jáhen J.VIII, který ve své odpovědi uvádí, že by pro jeho přímou pastorační práci mohla být rodina komplikací v případě, že by nastaly komplikace přímo uvnitř rodiny samotné:

„Mohlo být ještě jednou komplikací, (...) když rodina selhává, tak to by samozřejmě bylo poznat výrazně na mé práci a jako jo, to jo, potom by to bylo havarijní pro tu práci zcela jasně.“¹⁶⁷

Jáhen J.V pak vnímá, že nepříjemnosti v rodině spojené hlavně s výchovou dětí se mohou odrážet i v jeho jáhenské službě. Nevidí tedy komplikaci v rodině jako takové, ale spíše v dětech.

„Tak to musím odpovědět, že rozhodně ne rodina jako celek, ale spíš děti. Protože děti rostou, dospívají, a tak s nimi určitě člověk má jako spoustu starostí, a tak někdy samozřejmě i určité problémy se přenášejí do té mojí služby, protože od toho nemůže člověk úplně vypnout, starosti musíte nějak řešit a tím je vlastně máte i v hlavě, takže to má často vliv samozřejmě i na tu moji celkovou náladu.“¹⁶⁸

Nicméně přestože, jak sám říká, se snaží ty svoje starosti nepřenášet do jáhenské služby, někdy se tomu nevyhne. Je si ale vědom toho, že tyto starosti, které výchova dětí přináší, nebudou trvat pořád:

---

¹⁶⁶ Cit. Příloha II, rozhovor J.VII, odpověď 2.4.

¹⁶⁷ Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 2.4.

¹⁶⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.V, odpověď 2.4.

„Ale myslím si, že je to jenom otázka času, když jednou děti vyrostou a dospějí, tak si myslím, že ten tlak nebo ty starosti, které s nimi (člověk) má, že jednou v podstatě jakoby skončí.“¹⁶⁹

Zajímavým poznatkem pro mě byla odpověď jednoho jáhna, který uvedl rodinu jako komplikaci ve vztahu s kněžími, resp. s knězem v jejich farnosti. Jako jáhen je totiž nejbližším spolupracovníkem nebo možná lépe řečeno partnerem kněze v pastorači a právě manželství je jakýmsi dělícím prvkem mezi nimi.

„Vůči spolupracovníkům toho kněžského stavu je to určitá potíže. My máme vlastně vyvážené role vůči okolí, ale každé hraje s jiným týmem v zádech.“¹⁷⁰

Na jednu stranu (směrem k věřícímu lidu) je tedy jáhnovo manželství velkou výhodou, díky jeho zkušenostem z rodiny (Srov. kap. 4.1.1.1 a 4.1.2.2), na druhou (tedy ve vztahu ke knězi, se kterým v pastorači spolupracuje) se však paradoxně stává nevýhodou nebo až komplikací.

---

¹⁶⁹ Cit. Příloha II, rozhovor J.V, odpověď 2.4.

¹⁷⁰ Cit. Příloha II, rozhovor J.VIII, odpověď 2.4.

4.2 Manželky trvalých jáhnů

Pro svůj výzkum jsem vybral stejný počet manželek trvalých jáhnů, tedy devět. Jde o manželky oslovených jáhnů, se kterými jsem provedl rozhovor.

4.2.1 Statistická část

Stejně jako u jáhnů, i u manželek byla součástí výzkumného rozhovoru statistická část, ve které jsem své otázky zaměřil na věk, vzdělání a zaměstnání manželek a na počet dětí v rodině. Cílem bylo získání ucelenějšího obrazu manželky jáhna a jejích životních podmínek.

Věk

Věk manželek se, tak jako u jáhnů, pohybuje mezi 40 a 80 lety. Nejmladší respondentkou byla M.V, která ve své odpovědi uvedla, že jí v nejbližší době bude 40 let. Nejstarší pak byla manželka MIX, které bylo v době rozhovoru již 71 let. Ostatním manželkám je pak mezi 48 a 65 lety.

Vzdělání

Kromě manželky M.IX, která má základní vzdělání doplněné účetnickými kurzy, mají všechny dotázané manželky středoškolské (M.I, M.III, M.IV, M.V, M.VIII) resp. vysokoškolské (M.II, M.VI, M.VII) vzdělání.

Zaměstnání

Dvě dotazované manželky jsou již v důchodovém věku, všechny ostatní byly v době rozhovoru zaměstnány v nejrůznějších profesích – od uklízečky přes pracovnice v centrech pro rodinu až po zdravotní sestry, jedna z nich pracuje jako psycholožka.

Počet dětí

Co se počtu dětí týče, nejmenší počet (2) uvedly manželky M.I a M.VIII, ovšem s tím, že u M.I jsou děti již dospělé a mají své vlastní děti (kromě svých dvou dětí má tedy i dalších šest vnoučat). Většina dotázaných manželek uvedla, že mají doma tři nebo čtyři děti. Extrémní výjimkou je rodina respondentky M.IV, kde je celkem osm dětí.

4.2.2 Vztah mezi pastorační prací a manželstvím / rodinou

V této části mé diplomové práce se budu věnovat odpovědím manželek jáhnů, týkajících se vztahu manželství, resp. rodiny a manželovy pastorační práce. I zde se nejdříve zaměřím na pozitivní typy otázek, tedy v čem si jsou manželství, resp. rodina a jáhnova pastorační práce vzájemně přínosem, a potom na negativní typy, tedy v čem si jsou navzájem komplikací.¹⁷¹

4.2.2.1 V čem je manželova pastorační práce přínosem pro Vaše manželství / rodinu?

Rozhodně největším přínosem pastorační práce jáhna pro rodinu vidí jejich manželky v duchovním obohacení rodiny, které vychází z duchovního vedení manželů nebo celé rodiny a lepšího přístupu ke společné modlitbě obou manželů:

„Ten přínos vidím v duchovním vedení mém i dětí a větší důraz na společnou modlitbu nás jako manželů.“¹⁷²

Jak ve své odpovědi zmiňuje manželka M.IV, začalo jejich duchovní vedení (alespoň u manželů) v podstatě už před jáhenským svěcením manžela. Bylo to v rámci jeho přípravy na přijetí svátosti svěcení a ona jakožto manželka měla možnost se těchto příprav zúčastňovat spolu s ním a po manželově přijetí

---

¹⁷¹ Při rozhovorech s manželkami jáhnů jsem se ptal nejdříve na otázky negativního typu a pak pozitivního. Zde je však pro přehlednost a kvůli lepšímu srovnání s odpověďmi jáhnů předkládám v opačném pořadí.

¹⁷² Cit. Příloha IV, rozhovor M.VIII, odpověď 1.3.

jáhenské služby se dále účastní duchovních obnov, které jsou s touto službou spojené.¹⁷³

„Pro nás je velikej dar třeba duchovní vedení, protože páter, kterej připravoval jáhny před svěcením, chtěl (aby se jich zúčastňovaly) i manželky, takže jsme se připravovaly společně a my máme pořád tu partu jáhnů s manželkami a pořád se scházíme. Vždycky čas od času je nějaká (duchovní) obnova, takže si myslím, že celkově tenhleten, řekněme, servis je velkej přínos.“¹⁷⁴

Prostřednictvím manželova jáhenství se tedy otevírá možnost duchovního vedení i pro jejich manželky, což samy vnímají jako veliký přínos.

Jak jsem již uvedl výše, duchovní vedení se netýká pouze manželky, ale mnohdy i dětí. Nejde už ale o formu duchovních obnov, nýbrž o osobní přístup samotného jáhna, který se snaží rodinu duchovně vést.

„Ta duchovní stránka tý rodiny je vlastně na něm a ono to nevypadá, ale ono se to vždycky tak nějak projeví časem. Protože ty problémy jsou pořád a myslím si, že to je hodně dobrý základ. On tu rodinu v tomhle tom směru jako duchovně drží. Opravdu myslím si, že jo. A to je prostě pro mě hrozně důležitý a je to přínosný.“¹⁷⁵

Některé manželky si také uvědomují, že zkušenosti, které jejich muž v pastoraci získá, se mohou v rodině dobře uplatňovat:

„To se týká třeba vztahu s dětmi, (...) i třeba s tím duchovním podtextem, (...) to na ně mělo v jejich vývoji taky vliv.“¹⁷⁶

V některých případech si byly manželky vědomy toho, že díky práci s jinými lidmi a rodinami v rámci jáhenské služby získává jejich manžel (a pokud

---

¹⁷³ Srov. *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, Kongregace pro katolickou výchovu, Praha 2002, čl. 78.

¹⁷⁴ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.3.

¹⁷⁵ Cit. Příloha IV, rozhovor M.V, odpověď 1.3.

¹⁷⁶ Cit. Příloha IV, rozhovor M.II, odpověď 1.4.

mu v pastoraaci pomáhá také manželka tak i ona) přínosné zkušenosti a informace, které se mohou promítnout do života vlastní rodiny.

„No rozhodně je přínosem, protože člověk má jako, řekněme, širší zkušenost, protože jak se pracuje s rodinami, s mladými, nejenom s vlastními, tak se získává spousta zkušeností a informací o životě jiných rodin, o řešení situací a takovýchto věcí.“¹⁷⁷

Podle manželky M.II se díky těmto zkušenostem z pastoraace dostává rodině od manžela větší pozornosti a péče než tomu třeba bylo dříve. Všimá si, že je to následkem hlubšího vztahu k lidem – klientům, se kterými jako jáhen pracuje. Zpětně se to pak projevuje i ve vztahu k rodině.

„Člověk, který pracuje v pastoraaci se setkává s příběhy mnohých a tak dále a řekla bych, že na základě toho, že se prohlubuje ten vztah tý práce s lidmi a tak dále, tak se to projevuje i pozitivně v rodině, ve vztazích. Že vlastně je ta rodina na poměrně vysokém žebříčku. I když to má asi každý člověk, tak najednou bych řekla, že tady (je) ta péče taková větší ještě o chlup.“¹⁷⁸

Několik dotázaných manželek vnímá, že svátost jáhenství, kterou manžel přijal, působí na celou rodinu, jinými slovy posvěcuje celé rodinné prostředí.

„Myslím si, nebo ne myslím, jsem o tom stoprocentně přesvědčená, přesvědčená zkušenostmi, že ta svátost jáhenství ovlivňuje celou rodinu. Tak jako svátost manželství působí v rodině, tak stejně působí i tahle svátost takovým zvláštním způsobem. Já to asi nebudu schopna pojmenovat, ale je to cítit. Duch svatý se prostě nějak projevuje.“¹⁷⁹

Stejně jako jáhni, tak i jejich manželky nejsou schopny přesně pojmenovat nebo nějakým způsobem konkretizovat, jak se toto „posvěcení“ rodiny projevuje, nicméně jej vnímají a jsou přesvědčeny o tom, že je to díky jáhenství, které jejich muž přijal.

---

¹⁷⁷ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.3.

¹⁷⁸ Cit. Příloha IV, rozhovor M.II, odpověď 1.3.

¹⁷⁹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.3.

Ojedinělý postřeh měla manželka M.IV, která u svého manžela zjistila jistý osobnostní růst, kterého právě díky jáhenství dosáhl:

„Tím jak je (manžel) jáhnem, tak jakoby povyroste. Víc to jako neumím popsat, ale je to tak. Což je velice jako dobře.“¹⁸⁰

Není to tedy přímý přínos pro rodinu, jak je tomu u ostatních pozitivních aspektů, ale primárně se to týká samotného jáhna a pak až následně manželky potažmo celé rodiny. Jak sama říká, nedokáže tento jev blíže specifikovat, nicméně vnímá, že to manžela změnilo k lepšímu a posunulo jako osobnost dál.

Velkou výhodou pak v manželově pastorační práci, resp. v tom, že nemá pevně určenou pracovní dobu, vidí manželka M.V.

„My sme na tom jako rodina vydělali. (...) Ta (manželova) služba není zaměstnání, nejsou to směny, takže se můžeme krásně střídat, on může odjíždět dýl, protože ho naopak dřív nechťej a já zas musím (do práce) ráno a zase se vracím odpoledne. (...) Je to flexibilita toho času opravdu to je obrovská výhoda pro mě teda.“¹⁸¹

V několika případech jsem se setkal také s oceněním jáhnových znalostí z teologie. Manželky vítají to, že jejich muž má teologické vzdělání a může tak jim i dětem poradit, popř. vysvětlit záležitosti týkající se víry nebo života církve. Zvláště přínosné je to pro manželku M.V, která vyrůstala v nevěřící rodině a jak sama říká, dělá jí občas problémy porozumět některým náboženským otázkám:

„Pak taky je dobrý, že cokoliv potřebuju vědět nebo cokoliv mi není jasný, protože jsem taky vyrůstala v rodině, která nebyla nábožensky vedená, tak jsem k tomu přišla v dospělosti, tak kolikrát na některý věci koukám a v tý hlavě mi to šrotuje a nejsem si úplně jistá, co si mám o tom myslet. Takže my spoustu těch věcí rozebíráme, bavíme se o tom a udělám si v tom daleko větší jasno. Nebo on mě nasměruje: todle si přečti, do tohodle se podívej, udělej si v tom sama pořádek. To je výborný, já bych to sama nenašla. Já

---

¹⁸⁰ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.3.

¹⁸¹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.V, odpověď 1.3.

*prostě tendleten dar jako nemám, abych si v tom jako prostě tu konkrétní představu udělala. Takže to je pro mě naprosto bezvadný.*¹⁸²

Zároveň vnímá, že je její muž díky svým znalostem a schopnostem vhodnějším člověkem pro diskusi s jejich dětmi:

*„Víte, vidím toho dospívajícího syna, že s ním (manžel) dokáže mluvit o některých věcech takovou humornou formou, že ho dostane. To já taky neumím.*¹⁸³

Jak ve své odpovědi uvádí manželka M.IX, využívá někdy rodina jáhnových zkušeností a vědomostí zpravidla hned po nedělní mši sv., kdy rozebírají liturgické texty a zvláště kázání, které ten den bylo.

*„V neděli to tady všechno řešej, co a jak bylo, to si vo tom tady popovídaj všichni, jako děti, to tady mají vždycky takovou diskusi.*¹⁸⁴

Pro jednu manželku (M.I) je však také výhodou, že se na svého muže, jakožto jáhna, může obrátit i v jiných situacích než při vysvětlování některých otázek víry či života církve.

*„Já například teď, když dělám ty úvahy do rozhlasu, tak když to napíšu, tak on je můj první posluchač a on mi říká: tomuhle by třeba lidi nerozuměli. Nebo má třeba větší praxi v tom, jak podávat určité pravdy lidem tak, aby byly jasněji pochopitelné, za což jsem mu vděčná.*¹⁸⁵

Jak vyplývá z její odpovědi, nejsou tedy teologický přehled a vědomosti jejího muže přínosem pouze pro život jako takový, ale i pro její práci. Jáhen v tomto případě dává své ženě zpětnou vazbu její práce a jakoby jí oplácí rady, které mu ona dává při přípravě kázání.¹⁸⁶ Jsou si tedy v tomto směru vzájemně přínosem.

V jiném případě si manželka uvědomuje praktické výhody jáhenství, které se dají využít nejen pro samotnou rodinu, ale i pro příbuzné a přátele.

---

¹⁸² Cit. Příloha IV, rozhovor M.V, odpověď 1.3.

¹⁸³ Cit. Příloha IV, rozhovor M.V, odpověď 1.3.

¹⁸⁴ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IX, odpověď 1.3.

¹⁸⁵ Cit. Příloha IV, rozhovor M.I, odpověď 1.3.

¹⁸⁶ Srov. Příloha IV, rozhovor M.I, odpověď 1.3.

Jde o liturgické úkony, jakými jsou například udílení některých svátostí nebo svátostin, které souvisejí s jáhenskou službou.

„Třeba, když bych chtěla nechat posvětit křížek nebo něco, tak nemusím někam běhat a řeknu manželovi. Když je někdo nemocný, tak nemusíme volat pana faráře, ale manžel přinese eucharistii domů.“¹⁸⁷

Několik oslovených manželek vidí jako přínos manželovy pastorační práce také v posílení nebo obohacení partnerského vztahu. Projevuje se to především ve větší otevřenosti a důvěře obou manželů, jak ve své odpovědi uvádí manželka M.II:

„Rozhodně musím říct, že celý to naše působení v manželství, kde teda už je trvalý jáhen, tak ten vztah to poznamená. A poznamenává to pozitivně, protože ten vztah je velice úzký, což sice do jisté míry se může zdát komplikací, ale na druhé straně to má velký přínos. Je to ta úzká spolupráce, úzký vztah, otevřenost v hodně oblastech.“¹⁸⁸

Jako další přínos jáhenství, který pomáhá obohatit manželský vztah, pak zmiňují společnou práci obou manželů v pastorači. Zvláště se to týká těch jáhnů s manželkami, kteří se věnují přípravě párů na přijetí svátosti manželství.

„Tak my se věnujeme přípravě snoubenců, to děláme vlastně jakoby společně, aspoň tu přípravu ve společenství snoubenců. Tak tam je to takové obohacující.“¹⁸⁹

V podstatě se tak shodují se svými manžely nebo doplňují jejich odpovědi, ve kterých jáhni v tomto směru taktéž mluví o přínosu pro rodinu, resp. manželství.

V jednom případě, kdy manželka s jáhnem v pastorači spolupracuje, měla jeho, resp. jejich pastorační práce pro oba dva za následek získání jistého diplomatického způsobu chování vůči lidem.

„Jako určitě přínosem je v tom, že nás to strašně naučilo obrovské diplomacii nebo prostě jakési jakoby ryzosti vůči těm lidem. (...) Tohle si myslím, že nás hodně přetvořilo do takové jako pravdivosti nebo tak.“¹⁹⁰

---

¹⁸⁷ Cit. Příloha IV, rozhovor M.III, odpověď 1.4.

¹⁸⁸ Cit. Příloha II, rozhovor J.II, dodatek.

¹⁸⁹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.III, odpověď 1.3.

Zároveň si uvědomuje, že k takovéto změně v přístupu k lidem dosáhli i pomocí modlitby a růstu ve víře.¹⁹¹

„Tato zkušenost má hodně společné i s modlitbou nebo vůbec s vírou a zráním ve víře.“¹⁹²

Společnou modlitbu pak manželky vidí jako velmi důležitý a spojující prvek života celé rodiny:

„Jo, to teda mohu říct, že určitě nás stmeluje. Bez té společné modlitby by to nebylo ono.“¹⁹³

Některé manželky vidí přínos také v tom, že, díky tomu, že je manžel jáhnem, je vlastně zapojená do činnosti ve farnosti celá jejich rodina.

„Děti jsou zapojeny vlastně od těch předškoláčků až do těch patnácti šestnácti, co se týká společenství, a to přináší potom třeba i službu při mši svaté - lektorskou, nošení darů a podobně. Pak jsou další aktivity, které děláme s manželem společně – účast ve společenství rodin, (...) příprava snoubenců.“¹⁹⁴

Zpravidla tento pozitivní vliv uváděli jak jáhni, tak jejich manželky. Muži však uvádějí, tedy že jde o přínos především ze strany rodiny pro jejich pastorační práci. Manželky ovšem naopak vnímají, že manželova jáhenská služba působí pozitivně na jejich rodinu, což vede k jejímu zapojení do pastorační práce ve farnosti.

Manželka M.IX uvedla, že manželova jáhenská služba ji v podstatě přivedla ke službě kostelnice v místním kostele:

„Jak on chodil (sloužit jako jáhen při mši, pozn. autora), že jo, tak sem se dostala k tomu kostelníčení.“¹⁹⁵

Stejně tak i jejich syn se postupně zapojil do aktivit ve farnosti. Tak jako jeho otec dřív vyučoval náboženství,¹⁹⁶ tak podobně i syn se teď věnuje dětem při mši.

---

¹⁹⁰ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VIII, odpověď 1.4.

¹⁹¹ Tato skutečnost koresponduje s vnímáním většího důrazu na společnou modlitbu manželů díky manželově jáhenství. Srov. kapitola 4.2.2.1.

¹⁹² Cit. Příloha IV, rozhovor M.VIII, odpověď 1.4.

¹⁹³ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VIII, odpověď 1.3.

¹⁹⁴ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VII, odpověď 1.3.

¹⁹⁵ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IX, odpověď 1.1.

„No a teďka zas syn nejmladší, ten se zase dal na učení toho náboženství při mši svatý, že to má pro ty nejmenší děti, co choděj do školky. Tak když je kázání, tak voni vodejdou do sakristie a tam mají povídání vo tom, co se ten den, že jo, káže, takže jako dětsky jim to tam podává. To je pěkný. A dost si na to ty děti zvykly, že tam choděj samy.“¹⁹⁷

Další manželka si pak všimá, že jim jejich rodinná aktivita v pastoraci pomáhá získat větší vhled do dění ve farnosti:

„Já bych řekla, že víc vidíme, co všecko se v té farnosti jako děje, co normálně některé rodiny vůbec nevnímají. Že vidíme, že prostě víc bolesti...“¹⁹⁸

4.2.2.2 V čem je Vaše manželství / rodina přínosem pro manželovu pastorační práci?

Pokud jde o otázku v čem je manželství resp. rodina přínosem pro manželovu pastorační práci, tak většina dotázaných manželek se shoduje v tom, že díky rodině získává jejich muž zázemí, které mu pomáhá lépe zvládat jeho službu.

„Když má podporu doma, tak v podstatě pro tu farnost může udělat strašně moc.“¹⁹⁹

Uvědomují si, že pro manžela-jáhna působí rodina jako místo, ve kterém může načerpat nové síly pro svoji službu, kde nalezne pochopení, povzbuzení a kde se má s kým sdílet se svými radostmi i starostmi. Stejně jako u odpovědí jáhnů, i zde se objevují totožné nebo velmi podobné způsoby poskytnutí zázemí.

Především si manželky uvědomují, že základem pro vytvoření správného zázemí je zajištění technické stránky domácnosti, což znamená, že se starají o to, aby měl manžel vypráno, vyžehleno, uvařeno apod.

---

¹⁹⁶ Srov. Příloha II, rozhovor J.IX, odpověď 1.1.

¹⁹⁷ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IX, odpověď 1.1.

¹⁹⁸ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VIII, odpověď 1.3.

¹⁹⁹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VIII, odpověď 1.4.

„Co mi teda manžel říká, tak je určitě rád, že tak nějak mu dělám to zázemí, protože se nemusí starat, co má uvařit, co má vyprat. Prostě tyhle ty věci obstarávám já. Ty základní věci kolem školy taky obstarávám já.“²⁰⁰

Vnímají, že se díky tomu pak manžel může víc soustředit na své pastorační povinnosti.

Manželky také potvrzují slova jáhnů, když mluví o tom, že jsou pro ně blízkým a důvěrným člověkem, se kterým se mohou podělit o své dobré nebo špatné zkušenosti, pocity a nálady spojené s jeho službou. Mohou si spolu popovídat o problémech, které manžela tíží a neví si s nimi rady, a někdy se takové diskuse mohou protáhnout až do pozdních nočních hodin, jak ve své odpovědi uvedla manželka M.V:

„Když se s někým špatně vyrovnává i řekněme v otázkách církve, tak my to spolu diskutujeme, my se o tom bavíme. To jsou kolikrát hovory do jedné do rána a myslím si, že to je pro něj hrozně dobrý, protože on na to není sám. Některý věci si nemůže odpovídat v okolí s kamarády nebo až později, ale my to takhle spolu rozebereme, popovídáme si a to je určitě dobrý, myslím si, že pro něj určitě jo.“²⁰¹

Stejně tak jako jáhni si i manželky uvědomují, že mu rodina vytváří prostor, ve kterém je zajištěna jeho duševní hygiena.²⁰²

Další výhodou, ve které se manželky jáhnů se svými muži shodují, je zpětná reflexe jeho kázání. Vnímají, že mezi kázáním kněze a jejich manžela je rozdíl, který je způsoben rozdílným prostředím, ve kterém ten který žije. Zároveň se svojí pomocí a radou snaží o to, aby manžel jakožto jáhen mluvil ve svém kázání opravdu o tom, co je mu blízké a byl tak „nohama na zemi“, neboli, jak říkají samy manželky, zůstal „normální“.

„V první řadě zůstává normální, což je hrozně důležitý si já myslím, to znamená, tím, že sme dva na to, tak je možná i jako určitá korekce, reflexe, kdyby náhodou začal používat nebeské nářečí a podobný věci. Tak to leckdy konzultujem. Takže vím, že toleto je strašně důležitý jako co se týče těch

---

²⁰⁰ Cit. Příloha IV, rozhovor M.V, odpověď 1.4.

²⁰¹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.V, odpověď 1.4.

²⁰² Srov. Příloha IV, rozhovor M.II, odpověď 1.4.

*promluv a takovejch, speciálně, protože má zpětný odezvy, že jo. Lidi říkaj, že mu rozumí.*²⁰³

V některých případech se do přípravy jáhnova kázání zapojí i děti.
*„Když přijde za mnou nebo i za holkama, třeba s tím, že má nachystanou takovou promluvu, (tak se ptá) co my na to. Nebo když si napíše i pár poznámek, tak my mu k tomu něco řekneme. Anebo, když potom (káže) a my jsme u toho a vyslechneme si to, tak se ptá, co a jak. Tak to zase říkáme ten svůj pohled, co si myslíme.“*²⁰⁴

Ze všech odpovědí, ve kterých se manželky zmínily o pomoci při chystání manželovy promluvy (a koneckonců i z výpovědi samotných jáhnů²⁰⁵) je patrné, že jejich manželé o takovou pomoc stojí.

Normálnost zmiňují ženy i v manželově další pastorační činnosti. Snaží se tím vyjádřit rozdíl mezi jáhnem a knězem, který vychází podle jejich slov především z prostředí, ve kterém jáhen žije, tedy rodiny. V ní může prožívat všechno, co k normálnímu životu patří (manželství, výchova dětí atd.). Díky životu v manželství a rodině tak může (narozdíl od kněze, který žije v celibátu) čerpat cenné praktické zkušenosti pro svou pastorační práci.

*„A je to i taková ta zkušenost toho normálního života, který zažil, to znamená, že zažil existenční problémy, zažil problémy s výchovou dětí, problémy v manželství a tak dále. A celá tato oblast, podle mého, je pro něj velký zdroj, protože může druhým říct: Víte, ale pro mě to není cizí, já sem to zažil. Což bylo běžný při přípravách na manželství a podobně.“*²⁰⁶

V těchto případech tedy jáhen může lidem, se kterými v pastorační práci pracuje, předávat své vlastní zkušenosti ze života v rodině a manželství. Některé manželky však uváděly, že role rodiny může jít v tomto směru ještě dále. Vnímají, že jejich přínos pro manželovu pastorační práci je i v tom, že například zájemci o křest přijdou k nim do rodiny a mohou se tak přímo seznámit s tím, jak to v křesťanské

---

²⁰³ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.4.

²⁰⁴ Cit. Příloha IV, rozhovor M.III, odpověď 1.4.

²⁰⁵ Srov. kap. 4.1.2.2.

²⁰⁶ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.4.

rodině vypadá. Jinými slovy zde manželky vidí důležitost svědectví jejich rodinného života.

„Manžel mi řekl, že by chtěl katecheze pro lidi, který vlastně přicházejí prvně ke křesťanství, vést u nás doma. Ne v kanceláři nebo v kostele nebo tak, ale v prostředí, kde se žije, kde se bydlí, aby ty lidi chápali, že nejsme nějaký exotický zvířata, (my) křesťani, ale že žijeme normálním způsobem. Jsem přesvědčená, že to má určitě význam pro ty lidi.“²⁰⁷

Manželky si jsou zároveň vědomy toho, že i ony samy mohou manželovi dávat užitečné rady a rozšiřovat tak jeho obzor pohledů a možností řešení, jak uvádí ve své odpovědi manželka M.VII:

„Je to uplatnění i toho ženského prvku, a (jeho) rada potom v nějakých konkrétních případech nemusí být jednostranná a to řešení může nabízet více možností, protože tam uplatní své rodinné zkušenosti.“²⁰⁸

Manželky však vidí přínos nejen v tom, že rozšiřují jáhnův pohled o ženský rozměr, ale že i ony samy se mohou aktivně účastnit na jeho pastorační práci. Především se to týká spolupráce manželů při přípravách snoubenců, v manželských poradnách nebo při přípravě lidí na přijetí svátosti křtu.

„Protože jsme kdysi připravovali lidi před křtem, tak to chodili hodně třeba lidi z řad konvertitů s různými otázkami a pak jsme mohli vlastně oba dva nějak působit.“²⁰⁹

Manželka M.IV si všimá pastoračního posunu svého manžela, kterého podle jejich slov dosáhl díky normálnímu životu:

„Dneska už zúročuje takové věci, jako třeba schopnost chodit za starými lidmi, kde i tam je vítaný a i tam si už s nimi rozumí nebo umí tam jít. A to je všecko z toho normálního života si myslím.“²¹⁰

Z její odpovědi tedy vyplývá, že její muž nebyl dříve schopný věnovat se pastorační práci starých lidí, ale s postupem času a díky rodinným zkušenostem mu to již problémy nedělá, ba naopak velmi se mu v tomto směru daří.

---

²⁰⁷ Cit. Příloha IV, rozhovor M.I, odpověď 1.4.

²⁰⁸ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VII, odpověď 1.4.

²⁰⁹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VII, odpověď 1.4.

²¹⁰ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.4.

4.2.2.3 V čem si myslíte, že je manželova pastorační práce komplikací pro Vaše manželství / rodinu?

Největší komplikací, kterou s sebou manželova pastorační práce přináší, je podle dotázaných manželek nedostatek času, který jejich muž s rodinou tráví. A vyjmenovávají hned několik důvodů, proč k tomu dochází. Jedním z nich je ten, že manžel není s rodinou především o víkendech, jelikož se věnuje službě u oltáře.

„Padnuly víkendy, protože byly bohoslužby.“²¹¹

Stejně jako u odpovědí jáhnů je tento důvod tím „nejmenším“, neboť se jedná „pouze“ o víkendy. Častější je však podle odpovědí manželek případ, kdy jsou pro manžela důležitější potřeby jiných lidí než záležitosti vlastní rodiny.

„Neměl čas pro nás, všichni ostatní byli důležitější. (...) Tak se nám tak nevěnoval.“²¹²

Manželky pak vnímají, že nedostatkem času trpí jak rodina, tak i jejich manželský vztah:

„Čas pro rodinu chyběl. (...) Tak tím se to potom si myslím že projevilo i na našem vzájemném vztahu, že tím trpěl.“²¹³

Jedním z důvodů časové náročnosti jáhnovy pastorační práce vidí manželky v dojíždění manžela do rodin, kterým se v rámci své služby věnuje.

„Manžel třeba i hodně času stráví tím, že jezdí do rodin, protože (...) když jde o křest dětí a on připravuje rodiče, tak jezdí do rodin. Takže to je hodně náročný.“²¹⁴

Ve všech těchto případech se jejich odpovědi shodují s odpověďmi jáhnů.²¹⁵ Manželky si ovšem všímaly navíc i toho, že nedostatek trávení času manžela s rodinou a zabýváním se spíše potřeb jiných lidí než rodiny má negativní dopad i na výchovu dětí:

---

²¹¹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

²¹² Cit. Příloha IV, rozhovor M.III, odpověď 1.1.

²¹³ Cit. Příloha IV, rozhovor M.III, odpověď 1.1.

²¹⁴ Cit. Příloha IV, rozhovor M.I, odpověď 1.1.

²¹⁵ Srov. kap. 4.1.2.3.

„To odnesly ty naše menší děti, protože ty tátu vlastně tak jako moc nepoznaly.“²¹⁶

Někdy docházelo i k tomu, že se jáhen, navzdory varování svých přátel²¹⁷ a představených, věnoval svojí pastorační práci celé dny a naprosto tak změnil svůj životní styl. Problémy jiných lidí se pro něj stávaly prioritou a rodina šla stranou, jak o tom svědčí i odpověď jedné manželky:

„On prostě s velikým nadšením do toho vletěl. A přestože otec kardinál tenkrát říkal, že rodina nesmí trpět a podobně, tak rodina šla jaksí přes palubu. (...) Najednou byl celý dny pryč až do večera, takže vlastně se změnil úplně jako styl životní.“²¹⁸

Příčinu v tomto případě hledají některé manželky v tom, že jejich manžel neměl jako jáhen pevně stanovenou ani pracovní náplň ani čas. V některých případech je pro rodinu volná pracovní doba jáhna výhodou, jak vyplývá z jiného rozhovoru,²¹⁹ někde to však znamená naopak potíže, jak uvádí manželka M.IV:

„Nebylo vůbec vymezený a nebylo dotažený, co mají dělat. Jak, protože nebyla pracovní doba vymezená, prostě tyhle věci vůbec nebyly řešený. A to mělo teda dost jako nepříznivý teda důsledky na rodinu. (...) několik let neměl ani den dovolený, ani jeden den v tejdnu volno.“²²⁰

Podle ní to souviselo, a ještě trochu souvisí, s hledáním identity jáhnů a upřesnění jejich služby u nás:

„Protože to se vlastně jako prošlapávalo, protože se hledalo a myslím, že do teďka pořádně nenašlo a to mělo teda dost jako dost nepříznivý důsledky na rodinu, jo.“²²¹

V jejím případě však komplikace nastaly ještě před manželovým přijetím svátosti svěcení. Aby získal potřebné vzdělání pro výkon jáhenské služby,

---

²¹⁶ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

²¹⁷ Srov. Příloha IV, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

²¹⁸ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

²¹⁹ Srov. Příloha IV, rozhovor M.V, odpověď 1.3.

²²⁰ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

²²¹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

přihlásil se ke studiu na teologické fakultě.²²² Tím mu samozřejmě přibyly další povinnosti, které měly negativní dopad na celou rodinu. Ještě horší situace však nastala po manželově vysvěcení, kdy se k dřívějším činnostem přidala ještě jáhenská služba. Jak ve své odpovědi manželka uvádí, tak to na jejího muže mělo velmi neblahý dopad:

„Študoval při práci, dělal fakultu. Což znamenalo další zkoušky, další prostě nápor a on neměl ani den volna na to, aby mohl studovat. Prostě zapřažený tady opravdu pastoračně od nevidím do nevidím. Když ještě měl zaměstnání a na poloviční úvazek byl jáhen, tak ještě mohl leccos nastudovat po těch nočních a tak, ale potom když už byl jako jáhen na celý úvazek, tak to bylo hrozný. To byl vyčerpaný příšerným způsobem.“²²³

Manželovo přílišné studijní a pracovní zatížení mělo vliv nejen na samotného jáhna, ale i na manželský vztah a život celé rodiny.

„A to i rozbíjí teda vztah, protože pochopitelně člověk s druhým není, no tak se to tak jako začne hroutit. (...) Jet s dětma na vejlet nebo prostě nějak bejt spolu, tak to všechno padlo.“²²⁴

Jak si manželka M.IV uvědomuje, následky ran, které díky takovému zásahu do rodinného života spolu s dětmi utřžila, se budou léčit dlouhodobě:

„Dlouho se to hojilo. A ještě některý věci nejsou zahojený, protože to má ještě některý další důsledky.“²²⁵

Vyskytly se i případy, kdy manžel sice nemá na rodinu čas, nicméně to manželka nevnímá jako nějakou komplikaci. Je to třeba i díky tomu, že ona sama má dostatek svých aktivit a ve vztahu se to tedy nijak zvlášť neprojeví:

„Manžel nemá dostatek času... dává přednost třeba těm záležitostem, který jsou teďkom aktuální v tom jeho jáhenským povolání. (...) Je důležitý vzájemně si vyjít vstříc a někdy je to náročnější teda pro toho jáhna, někdy je to náročnější pro jeho ženu, ale možná, že nejsme úplně typickej případ, protože já mám sama hodně svých aktivit. Což si myslím, že není někdy lehký dát dohromady, ale zas na druhou stranu bych řekla, že psychologicky

---

²²² Srov. Příloha IV, Rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

²²³ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

²²⁴ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

²²⁵ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

*je dobře, že ta žena má svoje vlastní pole působnosti. (...) Takže bych nemluvila o komplikaci v našem případě.*²²⁶

Manželka M.VIII ve své odpovědi odlišuje vliv manželovy pastorační práce od času, který jí věnuje. Zatímco ze strany jáhenské služby manžela vůči rodině žádné komplikace nevnímá, z hlediska časové náročnosti si už všímá, že to pro rodinu jistě obtíže znamená. Přitom si uvědomuje, že i když se hlavním dílem se na této komplikaci podílí, jak sama říká, nešikovná kombinace jejich povolání, manželova pastorační práce zde však svoji roli také sehrává.

*„Jako komplikace by to nebyla ta pastorační práce. (...) Ten čas, ty neděle hlavně, no. A v podstatě by to nebylo tak náročný, ale akorát, že sme taková nešikovná kombinace zdravotní sestra a jáhen, no.*²²⁷

V případě jáhenské služby tedy nevidí žádné obtíže, které by působily na rodinu. Ovšem zároveň vnímá, že pro ni jakožto manželku jáhna, která s ním v pastorační spolupracuje, už to jistě potíže přináší. Na otázku, zda jáhenskou službu nese spolu s manželem,²²⁸ odpověděla:

*„No jistě, je to potřeba. Ono se to nezdá, ale je to taky určité svědectví, právě v tomhle je to taková komplikace bych řekla, jo.*²²⁹

Jak už se objevilo i v odpovědích jáhnů,²³⁰ je pro rodinu velkou zkušeností, v některých případech bohužel negativní, možnost nahlédnout do „zákulisí“ církve. Ani v případě manželky M.IV nejde o zkušenost pozitivní, jak je patrné z její odpovědi:

„Když člověk nakoukl do té církevní kuchyně, tak když jsme předtím byly zvyklí vlastně tu pastorační činnost dělat spolu a teď najednou se tady

---

²²⁶ Cit. Příloha IV, rozhovor M.I, odpověď 1.1.

²²⁷ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VIII, odpověď 1.1.

²²⁸ Jak uvádím v kap. 4.1.2.1, mluví někteří jáhni o tom, že jejich manželka nese tu jáhenskou službu spolu s ním. Zde v podstatě manželka jejich slova potvrzuje.

²²⁹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VIII, odpověď 1.1.

²³⁰ Srov. kap. 4.1.2.3.

*začalo trvat na nějakých nesmyslech a nějakých věcech, jako třeba vypisovat matriky krasopisně a ne normálně, prostě to nemá cenu.*²³¹

Na rozdíl od svého manžela²³² je přesvědčená, že špatné zkušenosti s církví, zvláště co se přístupu k jáhnům týče, významně ovlivnily postoj synů k církvi a jejich rozhodování při výběru povolání. Celkově se to pak podle manželky negativně projevuje ve svědectví rodinného života.

*„Ještě to má jednu věc – naši kluci, přestože já sem vždycky doufala, že třeba některý z nich taky půjde jako duchovní cestou, tak jsou zarytí zastánci celibátu, protože říkají tohle je nesmysl, takovým způsobem se prostě s lidmi nezachází a jsou zabejčený. A to taky není dobrý. Protože bysme měli vlastně svědčit a tadydle to svědectví teda skřípalo.*²³³

Pro samotnou manželku pak tato negativní zkušenost jednání církve s jáhny, konkrétně tedy s jejím manželem, znamenala dokonce velkou osobní krizi. Příčinu vidí v tom, že ze strany církve nebyla snaha řešit problematickou situaci, ve které se její muž díky jáhenství ocitl.²³⁴

*„To se neřešilo totiž, a nejhorší na tom je, že se to jako neřeší vůbec. Normálně to mě jako vedlo k tomu, že já sem měla až krizi víry, protože jsem se vůči církvi úplně jako zabejčila.*²³⁵

Jak ve své odpovědi uvádí manželka M.II, může v manželství nebo rodině nastat komplikace i díky zatěžování rodiny manželovými pastoračními záležitostmi:

*„Jeden z negativních jevů může být i nějak problém při oddělování těch pracovních záležitostí a otázka zatěžování vlastně nějakými těmi problémy zvenčí, které se můžou přímo do toho vztahu nebo do té rodiny promítnout.*²³⁶

---

²³¹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

²³² Jáhen v tomto případě vyjadřuje jen domněnku, srov. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 2.4.

²³³ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

²³⁴ Srov. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

²³⁵ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

²³⁶ Cit. Příloha IV, rozhovor M.II, odpověď 1.1.

Jak už jsem uvedl dříve (Srov. kap. 1), někteří jáhni využívají pro pastorační svůj domov. Pro jejich ženy to pak znamená jistý zásah do soukromí, jak ve své odpovědi uvádí manželka M.I:

„Občas (to znamená) jaksí i nepříjemnej zásah do soukromí, protože máme třeba dvakrát někdy i třikrát týdně tady katecheze. To znamená tento pokoj je vlastně vyňatej z toho, aby se tu mohlo něco dít, takže třeba přijdou za mnou lidi a sedím s nima v kuchyni nebo tak.“²³⁷

Trochu jiná situace však nastane, pokud jáhen bydlí s celou rodinou přímo na faře, kde lidé zpravidla pomoc očekávají a hledají. Přicházejí tam pak pro radu jakoby automaticky, jak ve své odpovědi uvedla manželka M.II:

„Jako na té faře se stane, že vlastně přicházejí lidé a někdy je to vlastně takový napůl úřad a napůl teda domov, takže dohromady může dojít k nějakému třeba konfliktu těch zájmů.“²³⁸

Pro jáhnovu rodinu to v tomto případě tedy nebylo vždy příjemnou záležitostí, nicméně, jak manželka uvádí, neznamenal to pro ni větší komplikaci:

„V podstatě se to ale dalo vždycky tak nějak vyřešit a oni zase lidi nebyli tak zvyklí na tu faru chodit, takže to celkem snesitelné bylo.“²³⁹

V jednom případě si manželka všimla i toho, jak vnímají jejich děti výši jáhenského platu otce:

„Děcka viděly zápor v tom, že zaměstnanci církve mají nízký příjem.“²⁴⁰

Další pak ve své odpovědi mluví o tom, že v dnešní době není pro ženu lehké a atraktivní být manželkou jáhna, která má rázem naprosto odlišné postavení od jiných žen:

„Není jednoduchý být ženou jáhna a být vlastně lepší farní kuchařkou. To v žádným případě asi dneska pro ženy přitažlivý není.“²⁴¹

---

²³⁷ Cit. Příloha IV, rozhovor M.I, odpověď 1.1.

²³⁸ Cit. Příloha IV, rozhovor M.II, odpověď 1.1.

²³⁹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.II, odpověď 1.1.

²⁴⁰ Cit. Příloha IV, rozhovor M.III, odpověď 1.2.

²⁴¹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.I, odpověď 1.2.

Jak je z odpovědí manželek zřejmé, znamenala nebo ještě znamená manželova pastorační práce pro jejich manželství, resp. rodinu, nemálo obtíží. Pro některé však jáhenská služba manžela žádné komplikace nepůsobí.

„Vlastní manželství to nijak neohrožuje. (...) Není to tak, že bych vnímala komplikace.“²⁴²

Podle manželky M.VIII, jejíž muž je jáhnem necelý rok, se zatím žádné větší komplikace v rodině neprojeví. Uvědomuje si ale, že je to díky menšímu zapojení manžela v pastoraci. V případě, že by na něj byly kladeny větší požadavky v jeho jáhenské službě, mělo by to již na výchovu jejich dětí vliv:

„Tak za krátkou dobu manželova působení se nemohu tak dost dobře posoudit. Časová vytíženost je zatím konstantní. Pokud by ale byly zvýšeny nároky na jeho službu ze strany kněží nebo potřeb farnosti, tak určitě by se projevily nedostatečný vliv jeho jako otce při výchově našich dospívajících dětí. (...) Zatím je to všechno tak, jako to bylo. Není problém teďka.“²⁴³

4.2.2.4 V čem je Vaše manželství / rodina komplikací pro manželovu pastorační práci?

V některých odpovědích se jak jáhni,²⁴⁴ tak i jejich manželky snažili o srovnání výhod či nevýhod ženatého jáhna s celibátním knězem. V tomto duchu uvádí manželka M.IV rozdíl, jenž je mezi oběma povoláními zřejmý a který ale zároveň znamená pro jejího muže určitou (a nejspíše také jedinou) komplikaci:

„Myslím, že jako do jisté míry komplikace to je, protože ta odpovědnost za rodinu, za výchovu z toho člověka sejmutý nejsou na rozdíl od kněze, že jo. Ale jinak já si nemyslím, že naše manželství nějak mu tudle tu situaci komplikovalo.“²⁴⁵

---

²⁴² Cit. Příloha IV, rozhovor M.VI, odpověď 1.2.

²⁴³ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VIII, odpověď 1.2.

²⁴⁴ Srov. kap. 4.1.2.4.

²⁴⁵ Cit. Příloha IV, rozhovor M.IV, odpověď 1.2.

Stejně to vidí i manželka M.V (ovšem již bez srovnávání s knězem), která si všímá, že výchova dětí a starosti s ní spojené působí manželovi jisté potíže:

„Takže ta rodina ho zatěžuje tím stylem, že prospěch dětí, chování, všechno dohromady se to odráží v tom samozřejmě. Protože on to prožívá... je to těžký pro něj v tu chvíli, že jo, takže to ho zatěžuje. Takže kromě té práce pak přemejšlí ještě o rodině. No a taky dospívají, takže to je samo o sobě komplikace.“²⁴⁶

Problémem se může stát i pouhý fakt, že je jáhen ženatý, jak se o tom přesvědčila jedna manželka ve farnosti, kam se na faru spolu s manželem přistěhovali.

„Jak jsme byli na faře, tak někteří farníci očekávali kněze a nedovedli se s tím vyrovnat. (...) To vnímání té farnosti mnohdy může být tím manželstvím zkomplikovaný, to přijetí.“²⁴⁷

V jednom případě zjistila manželka u svého muže jakýsi pocit odtržení od rodiny, když se věnoval více jáhenské službě než rodině. Vnímala u něj, že si sám uvědomuje, jaké má jeho přílišná práce v pastoraaci následky v domácnosti. Zpravidla v tomto směru vidí jak manželky, tak jáhni komplikaci ze strany jáhenské služby pro rodinu,²⁴⁸ ovšem v tomto případě manželka vnímá, že se její muž cítí rodinou jakoby vázaný – vidí, kolik starostí je spojených s rodinou a údržbou domácnosti a že by raději čas věnovaný těmto záležitostem využil pro svou pastorační práci.

„On pociťoval, jako že nemá tolik času pro nás nebo pro práci dejme tomu na baráku nebo kolem. Takže to vědomí mohlo mít potom i celkově nějaký dopad. Jako že se moh cítit. Tím, že vlastně má rodinu, tak jako bržděný.“²⁴⁹

Jak z její odpovědi vyplývá, u svého manžela vnímá smíšený pocit jakéhosi odtržení od rodiny a zároveň svázanosti rodinou. Samotný jáhen však v tomto směru, narozdíl od manželky, žádnou komplikaci neuvádí.²⁵⁰

---

²⁴⁶ Cit. Příloha IV, rozhovor M.V, odpověď 1.2.

²⁴⁷ Cit. Příloha IV, rozhovor M.II, odpověď 1.2.

²⁴⁸ Srov. kap. 4.2.1.3

²⁴⁹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.III, odpověď 1.2.

Stejný problém pak vidí i manželka M.VII, která ve své odpovědi uvedla, že je rodina pro manžela určitou zátěží, která ho limituje v jeho jáhenské službě:

„Nemůže se naplno věnovat tomu jáhenství, jak by asi mohl, kdyby byl třeba nevázaný rodinou.“²⁵¹

Komplikací, u které si jedna manželka uvědomuje, že působí oboustranně – tedy že se projevuje jak na úkor jáhenství, tak na úkor manželství, je skutečnost, že se manžel musí denně rozhodovat mezi pastorační a rodinou, což mu podle ní způsobuje určité starosti.

„Je to každodenní zvažování priorit – rodina a jáhenská služba.“²⁵²

Jako další svízel pak uvádí manželovo dilema, jestli je v jeho možnostech uspokojit potřeby farnosti. Jakýmsi hlavním nepřítelem je podle manželky v tomto případě pro jejího muže čas. Musí učinit rychlá rozhodnutí, která zpravidla naruší jeho zaběhnutý systém plánování.

„No a potom hlavně si myslím, že to okamžitý rozhodování podle potřeb a jeho vlastních možností. Potřeb, který se nabízejí ve farnosti nebo ze strany kněží a zase to, co je v jeho možnostech. Takže to plánovitý rozhodování, který musí někdy stranou a musí se rozhodovat okamžitě.“²⁵³

Všímá si, že takové rozhodování u manžela způsobuje jakýsi pocit roz dvojnosti:

„Vycítila jsem asi z jeho postoje, že vlastně zvažuje, jakoby seděl na dvou židlích. Že někdy prostě musí upřednostnit podle potřeby to a někdy to.“²⁵⁴

Některé z oslovených manželek se vyjádřily, že žádné komplikace, které by rodina představovala pro manželovu pastorační práci, nevnímají.²⁵⁵

---

²⁵⁰ Srov. Příloha II, rozhovor J.III, odpověď 2.4.

²⁵¹ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VII, odpověď 1.2.

²⁵² Cit. Příloha IV, rozhovor M.VII, odpověď 1.2.

²⁵³ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VII, odpověď 1.2.

²⁵⁴ Cit. Příloha IV, rozhovor M.VII, odpověď 1.2.

²⁵⁵ Srov. Příloha IV, rozhovor M.VI, odpověď 1.2 a rozhovor M.IX, odpověď 1.2.

5 Shrnutí a zhodnocení poznatků z výzkumu

V této části diplomové práce nejdříve popisuji a následně srovnávám, na základě předchozích výpovědí dotazovaných jáhnů a jejich manželek, jak obě strany vnímají vztah mezi pastorační prací jáhna a manželstvím / rodinou.

5.1 Shrnutí – vztah mezi pastorační prací jáhna a manželstvím / rodinou

V následujících kapitolách je shrnut pohled jáhnů a jejich manželek na vztah mezi pastorační prací jáhna a manželstvím, resp. rodinou.

5.1.1 Ženatí trvalí jáhni

Dotázaní jáhni vnímají svou službu jako Boží dar, jako službu Bohu a lidem nebo také jako prvek doplňující spolupráce. Ne všichni se ale dívají stejně na její obsah. Ačkoliv se každý z nich snaží nějakým způsobem obsáhnout všechny oblasti jáhenské služby, někteří vnímají například liturgickou službu (vyjma kázání) jako nadbytečnou a zaměřují se více na konkrétní službu lidem (zvláště pak na jejich přípravu ke svátostem). Při službě u oltáře vidí někteří sami sebe jako „štolou ozdobeného ministranta“, který má na rozdíl od toho klasického ještě několik funkcí navíc. Zároveň vnímají, že negativním následkem jejich zapojení při mši je menší příležitost služby dalších věřících, jako například akolytů při podávání eucharistie. Raději by tedy svou liturgickou činnost přenechali jiným k tomu schopným lidem, kteří pro tuto službu (podávání přijímání) nepotřebují svátost svěcení, a nebo přímo kněžím, kteří, jak říkají samotní jáhni, k tomu (čtení evangelia, pozdvižení kalicha a pronesení pár slov – pozdravte se pozdravením pokoje; jděte ve jménu Páně) nikoho nepotřebují a zvládnou vše sami. Jedinou liturgickou činností, kterou vidí jako přínosnou, je

kázání. V něm mohou využít svých manželských i rodinných zkušeností, které kněz nemá.

Jeden z respondentů je přesvědčen, že jáhenská služba se vzhledem k nízkému platu nedá vykonávat na plný úvazek. Zároveň odmítá označení jáhna jako pastoračního pracovníka a srovnávání pravomocí pastoračního asistenta s jáhenskými. Jako jáhen se totiž cítí být spíše duchovním, neboť na rozdíl od pastoračního asistenta přijímá svátost svěcení a vnímá, že charakter jeho povolání je od práce pastoračního asistenta zcela odlišný.

Co se týká celkové náplně jáhnovy pastorační práce, vraceli se někteří z respondentů k úplným počátkům jáhenství a srovnávali její tehdejší význam s dnešním. Všimají si například, že dnes zřejmě není církvi znám smysl jáhenské služby u stolu.

S otázkou po smyslu jáhenské služby někteří spojovali i otázku konkrétního určení náplně pastorační práce jáhna. Vnímají, že tato záležitost není zcela jasná a samotnému výkonu jáhenské služby spíše škodí. Z jejich odpovědí je zřejmé, že ke své práci potřebují přesně vědět, co mají dělat. Vzniká pro ně totiž velký pastorační prostor působnosti a tím i riziko, že pokud se jí budou věnovat naplno, všechna tato práce je (i přes varování přátel a nadřízených) zahltlí, což se u několika z nich také projevilo. Negativní následky (celkové vyčerpání) pak nesl nejen jáhen, ale s ním i jeho rodina.

Co se přínosů pro manželství, resp. rodinu týká, z odpovědí dotázaných jáhnů vyplývá, že jejich pastorační práce je pro jejich manželství a rodiny přínosem zvláště po stránce duchovní. Uvědomují si, že díky své službě mohou rodinu více zapojit do dění života církve, což je pro ni sice na jednu stranu určitým zatížením, ale na druhou stranu může díky tomu hodně získat.

Dalším velkým přínosem spojeným s jejich povoláním je, jak říkají, „posvěcení“ rodiny. Vnímají, že milost Boží spojená se svátostí, kterou přijali, se netýká pouze jich samotných, nýbrž se vztahuje i na celou jejich rodinu. Někteří jáhni, přestože nedokáží přesně vyjádřit vnější účinky Boží milosti

v jejich manželství nebo rodině, vnímají, že se v jejich společném životě *nějakým způsobem* projevuje.

Jak uvedli někteří jáhni, stejně tak jako se Boží milost přenáší na celou rodinu, tak se vztahuje i jáhenská služba na manželky jáhnů. Prakticky se to projevuje tím, že je i manželka aktivně zapojena do manželovy pastorační práce. Konkrétně jáhni jmenovali spolupráci při přípravách snoubeneckých párů na přijetí svátosti manželství a zvláště pak ocenili nezastupitelnou roli manželky v pastoraaci, kdy její rady a pomoc vyhledávají ženy.

Jáhni ve svých odpovědích také zmiňují, že díky jejich jáhenství došlo k obohacení jejich duchovního života s manželkou. Zvláště tomu pomáhá společná modlitba partnerů nebo i pravidelné duchovní obnovy pro jáhny a jejich manželky, kterých se společně účastní. V případě modlitby jde zpravidla o modlitbu breviáře, jehož část jsou jáhni povinni se denně modlit, jak jim ukládá kodex kanonického práva.²⁵⁶

V některých případech si jáhnové uvědomují, že jejich pastorační práce je zároveň i spojujícím prvkem rodiny, která vnímá a prožívá spolu s ním jeho jáhenskou službu. Ať už jde o vytváření zázemí, které jáhen pro svoji práci potřebuje, nebo zapojení se celé rodiny do pastoraace ve farnosti, anebo dávání zpětné vazby na jeho kázání atd. To vše pomáhá jáhnovi v jeho pastorační práci a zároveň celou rodinu spojuje, jak z jejich odpovědí nepřímo vyplývá.

Zajímavým postřehem, který se v odpovědích vyskytl, je využití pastoračních zkušeností i ve vlastní rodině. Jáhni zde vidí přínos v tom, že získané informace a zkušenosti z pastoraace ve farnosti a také jiných rodin, mohou uplatnit i ve své rodině. Zároveň si uvědomují i jistou spojitost mezi jejich rodinou a farností v tom, že si z pastoračního hlediska mohou být navzájem přínosem.

Jáhni také vnímají určitý vliv své služby na chování vlastních dětí. Domnívají se, že jejich veřejné působení ovlivňuje i myšlení a následně i jednání jejich dětí, které se projevuje zodpovědnějším chováním.

---

²⁵⁶ Srov. CIC, Kán. 276 - § 2. odst. 3.

Z odpovědí je také patrné, že jáhni vidí přínos pro rodinu i v tom, že díky svému vzdělání a získaným zkušenostem z pastorače mohou své ženě a dětem lépe pomoci v orientaci v otázkách víry a života církve. Dokáží jim poradit, když v těchto oblastech něčemu nerozumí, nebo vyložit některé složitější teologické otázky.

Pokud jde o otázku, jakým způsobem je pro jáhnovu pastorační práci přínosem manželství, resp. rodina, rozhodně tím nejdůležitějším vidí jáhni zázemí (tedy podporu, pochopení, sdílení nálad a pocitů, lásku), které jim rodina dává. Podle výpovědi oslovených jáhnů bychom toto zázemí mohli rozdělit na:

- Fyzické, technické (tzn. že manželka se stará o to, aby měl jáhen vypráno, vyžehleno, uvařeno...)
- Emoční (jáhen může v rodině sdílet své pocity, nálady...)
- Sociální (jáhni si uvědomují, jak je pro ně důležité mít kolem sebe rodinu, která jim pomáhá ve službě)
- Psychické (dostává se mu podpory, pochopení a povzbuzení v jeho práci)

Potom následuje souznění s manželkou. Jáhni vidí jako důležité vzájemné porozumění a přijetí jejich služby manželkou. Někteří jáhni dokonce mluví o tom, že nejen v manželství, ale i v jáhenství jsou s manželkou jedno tělo.

Velikým přínosem je pro oslovené jáhny možnost sdílení pocitů a nálad v manželství, resp. rodině. Získávají tak pocit, že na jáhenskou službu, kterou přijali, nejsou sami a pomáhá jim to lépe se vyrovnat s negativními zážitky, které tato služba s sebou přináší. Dále jáhni vnímají důležitost rodinné zkušenosti a zpětné vazby rodiny, které jsou důležité nejen pro přípravu a reflexi kázání, ale také pro jejich další pastorační činnost.

U některých oslovených jáhnů hraje manželství pozitivní roli také při získávání důvěry místních farníků.²⁵⁷

---

²⁵⁷ Zajímavé srovnání zde nabízí výzkum P. M. Zulehnera a E. Patzeltové, ve kterém se 12% jáhnů vyjádřilo, že své manželství v tomto směru vidí spíše jako nevýhodu oproti neženatým kněžím. Podle nich kněží právě díky celibátu získávají u lidí větší důvěru než jáhni žijící v manželství. (Srov. ZULEHNER, P. M., PATZELT, E., *Samariter – Prophet – Levit : Diakone im deutschsprachigen Raum : eine empirische Studie*, Schwabenverlag, Ostfildern 2003, s. 104).

Co se týče komplikací, které s sebou pastorační práce jáhna přináší, největším úskalím se zde jednoznačně jeví faktor času. Někteří jáhni vnímají, že jejich pastorační práce je časově tak náročná, že je pro ně zpravidla těžké věnovat se své rodině naplno podle jejich potřeb. Jako nejmenší problém se zde jeví oddělené slavení nedělní liturgie, kdy manželka s rodinou chodí do jiného kostela, než ve kterém slouží její manžel. U více jáhnů se to pak týká nejen neděle, ale i celého víkendu a někdy i týdne. Z výpovědi některých respondentů také vyplývá, že se nechali jáhenskou službou tak unést, že jí věnovali i svůj veškerý volný čas a na rodinu v tomto směru doslova zapomněli.

Dalším jevem, u kterého jáhni vidí, že má nepříjemný dopad na jejich rodinu, je řešení otázky priorit potřeb rodiny a klientů. U některých to vyvolává pocit rozdvojenosti, kdy neví, jestli se více věnovat těm, kteří volají po jeho pomoci, nebo vlastní rodině. Stejně jako u předchozího problému si několik jáhnů uvědomilo, že kvůli službě druhým opomíjeli potřeby své vlastní rodiny.

Menší komplikací pro rodinu, o které jáhni mluví, je vydání energie mimo rodinu a také vhléd rodiny do „zákulisí“ církve.

Jeden z jáhnů pak označil za příčinu přílišného nasazení v pastoraci mužskou pýchu, která v něm budí pocit nepostradatelnosti a záchranářství.

V některých případech jáhni uvedli, že jejich pastorační práce neznamena pro rodinu nějakou komplikaci. Zpravidla je to díky snaze předcházet problematickým situacím nebo souladu mezi manžely. Někteří jáhni si pak uvědomují (i díky radě jejich biskupa), že svátost manželství je pro ně stále přednější než svátost svěcení a snaží se tedy upřednostňovat záležitosti rodiny před jáhenskou službou.

Pro většinu oslovených jáhnů manželství nebo rodina neznamena negativní vliv pro jejich pastorační práci, ale naopak v ní vidí velký přínos pro službu, ke které byli povoláni.

V některých případech ale jáhni vnímají, že díky rodině jim vznikají jakési komplikace, které mají vliv na jejich pastorační práci. Jde především o výchovu dětí, popř. náhlé změny, které v rodině mohou nastat. V jednom případě pak jáhen

uvedl, že je jeho rodina překážkou pro místního kněze ve vztahu k jáhnovi samotnému.

5.1.2 Manželky trvalých jáhnů

Pozitivní přínos manželovy pastorační práce pro rodinu ze strany manželovy pastorační práce vidí jejich manželky především v obohacení duchovního života rodiny, ke kterému dochází díky duchovním vedením manželů popř. celé rodiny a větším kladením důrazu na společnou modlitbu manželů.

Jako další kladný prvek, který s sebou jáhenství do rodiny přináší, uvedly manželky jakési „posvěcení“ rodinného prostředí. Cítí, že díky manželově svátostné službě dochází k „hmatatelnějšímu“ působení Ducha svatého v jejich rodině.

Dále pak vidí výhodu v možnosti využití manželových pastoračních zkušeností a teologického vzdělání, které díky přípravě na jáhenskou službu získal. Může tak rodině pomoci s objasňováním otázek v oblasti víry a církve.

Manželky také vnímají, že jejich muž získává díky pastorační práci s jinými rodinami mnoho cenných zkušeností a informací, které pak následně může použít i ve vlastní rodině. Pokud to spojíme s výpověďmi jáhnů o tom, že díky rodinnému životu mají potřebné zkušenosti pro výkon pastorační práce, pak se dostáváme do uzavřeného kruhu. Jinými slovy lze říci, že rodina a pastorační práce jáhna jsou v přímém vztahu. Jáhen může díky svým zkušenostem ze života v rodině pomoci potřebným, kterým se ve své jáhenské službě věnuje, a naopak zkušenosti získané v pastorační práci může zpětně použít v rodině např. při výchově dětí, při řešení různých situací apod.

S tím je tak trochu spojena i aktivní činnost samotné rodiny ve farní pastorační práci. V několika případech si manželky uvědomují, že manželova jáhenská služba má vliv na zapojení jejich rodiny do pastorační práce ve farnosti. Nejen že je tedy jeho služba zdrojem nových zkušeností a informací pro výchovu atd., ale zároveň je i impulsem pro celou rodinu, aby se do pastorační práce sama zapojila. Například pro syny je motivací, aby se věnovali ministrantské popř. jiné liturgické

službě při mši. Manželka se pak snaží pomáhat svému muži v jeho jáhenské službě formou spolupráce ve společenství rodin, přípravě snoubenců apod.

Jako velice praktickou výhodu pro rodinu pak jedna manželka vzpomněla využití služeb manžela coby jáhna přímo doma. Ať už jde o „pouhé“ posvěcení křížku, či posloužení nemocným přinesením eucharistie.

Dalším přínosem pak je časová flexibilita jáhnovy pastorační práce, díky které si manželé mohou lépe vyhovět v obstarávání domácnosti. Někde je manželova volná pracovní doba vnímána jako obtíž,²⁵⁸ ovšem v tomto případě se zde jedná spíše o výhodu.

Z odpovědí několika dotázaných manželek vyplývá, že díky manželově jáhenské službě došlo k posílení nebo obohacení jejich partnerského vztahu, což se zvláště projevuje ve větší otevřenosti a důvěře obou manželů

V jednom případě pak manželka uvedla, že přijetím svátosti svěcení a díky pastorační práci došlo u jejího muže k osobnostnímu růstu.

V otázce přínosu rodiny pro manželovu pastorační práci vidí manželky, stejně jako jáhnové, vytváření zázemí. Vnímají, že jejich manžel potřebuje mít k lepšímu výkonu své pastorační práce zajištěnou technickou stránku domácnosti, stejně jako možnost sdílet své pocity a nálady s člověkem, který mu je nejbližší, tedy se svou ženou. Z jejich odpovědí je patrné, že se každá snaží být pro svého muže dobrou manželkou jak v domácnosti, tak i v jeho jáhenské službě, kde jej doprovázejí – ať aktivně, nebo pouhou přítomností.

Dále manželky vidí jako přínosné pro manželovu pastorační práci zpětné reflexe jeho kázání. Rodina jáhnovi občas pomáhá v přípravě a hodnocení jeho promluv, což manželky vnímají jako prostředek k tomu, aby manžel jako jáhen zůstal „normální“. Tím mají na mysli, že by se jeho promluvy měly věnovat oblastem ze života, které věřící prožívají a jsou jim tedy blízké, a neuchylovat se, jak říkají, k „nebeskému nářečí“.

---

²⁵⁸ Srov. Příloha IV, Rozhovor M.IV, odpověď 1.1.

O „normálnosti“ pak mluví i v souvislosti s jeho další pastorační činností. Uvědomují si, že při ní může využít zkušeností ze života v rodině, kdy se potýká jako ostatní lidé s problémy ve výchově, v manželství apod..

Výhodu manželky vidí i v tom, že mohou manželově pastorační práci přispět svědectvím rodinného života. Manželky si také všímají, že zkušenosti života v manželství a rodině mohou jáhnovi pomoci posunout se pastoračně dál.

Podle odpovědí dotázaných manželek na otázku týkající se negativních jevů jáhnovy pastorační práce vůči rodině je největší komplikací nedostatek manželova času pro rodinu. To se projevuje například tím, že spolu už netráví tolik času jako před přijetím svátosti svěcení nebo si rodina připadá, jakoby ji jáhen odsunul na druhou kolej. Příčinu zde vidí v tom, že manžel dal přednost záležitostem jáhenské služby před rodinnými. Jsou ale i případy, kdy si tuto skutečnost, tedy to, že na ně manžel-jáhen už nemá tolik času, manželka uvědomuje, nicméně jako problém pro rodinu to nevnímá.

Pro jednu z manželek bylo v minulosti komplikací, že manžel neměl vymezenou pracovní náplň a dobu. Jako mnohem horší však vnímá negativní zkušenost s (ne)přístupem církve k problematické situaci jejího manžela, což ji vedlo až ke krizi víry a v čemž také vidí vliv na rozhodování o životní cestě jejich synů.

V jednom případě si manželka zaznamenala, že jejich děti viděly zápornou stránku jáhenství v nízkém platu otce.

Dalším nepříjemným jevem je podle jedné manželky zatěžování rodiny manželovými pastoračními problémy.

Pro některé ženy jsou pak malou komplikací časté návštěvy lidí u nich doma, které jsou s jáhenskou službou jejich manžela spojené. Vidí v tom určitý zásah do soukromí.

V několika případech manželky nevidí nějaké komplikace, které by v rodině díky jáhenské službě manžela nastaly. Někde je to i díky tomu, že jáhen není v pastorační plně zapojen, jelikož svoji službu vykonává teprve necelý rok.

Co se týče negativních jevů ze strany rodiny, resp. manželství vůči manželově pastorační práci, z odpovědí dotázaných manželek vyplývá, že jako komplikaci pro manželovu pastorační práci vnímají především výchovu dětí a starost o domácnost. Podle nich obě tyto skutečnosti jáhna limitují, ne-li přímo brzdí v jeho jáhenské službě.

Dalším problémem je podle výpovědi manželek jáhnovo každodenní zvažování priorit rodiny a jáhenství, což u něj někdy může vyvolat pocit rozdvojenosti.

V jednom případě pak manželka zmínila, že bylo pro jáhna překážkou samotné manželství, se kterým se těžko vyrovnávali farníci (v nové farnosti, kam se přistěhovali), kteří očekávali spíše kněze.

U jednoho jáhna pak manželka vnímá pocit odtržení od rodiny, který se ovšem paradoxně mísí s pocitem vázanosti rodinou.

Několik respondentek v manželství nebo rodině nevidí nějakou komplikaci pro manželovu pastorační práci.

5.2 Srovnání odpovědí jáhnů a jejich manželek

5.2.1 Přínos pastorační práce pro manželství / rodinu

V otázce přínosu pastorační práce jáhna pro manželství, resp. rodinu se shodují jáhni se svými manželkami hned v několika bodech:

- díky jáhenství, které muž přijal, dochází podle výpovědi obou stran k obohacení duchovní stránky jak samotných manželů, tak i dětí. Mluví o „posvěcení“ rodiny a větším působení Ducha svatého v jejich rodině.
- Shodně také vnímají, že manžel díky jáhenství může využít získaných zkušeností z pastorační práce pro svou vlastní rodinu.
- Zároveň vidí, že skrze jáhenskou službu otce se celá rodina více spojuje s životem farnosti a aktivně se do něj zapojuje (např. synové

pomáhají při službě u oltáře jako ministranti, jedna dcera jáhna vypomáhá svému otci v centru pro rodinu atd.).

- S tím je spojen i společný pohled na vzájemnou spojitost mezi jejich rodinou a farností v tom, že si z pastoračního hlediska mohou být navzájem přínosem (zkušenosti z pastorační práce se dají využít v rodině a naopak).
- Oba vidí přínos v možnosti manžela pomoci rodině v otázkách víry a života církve díky jeho teologickému vzdělání a pastoračním zkušenostem.
- Jáhni i manželky také shodně vnímají, že prostřednictvím manželova jáhenství dochází k posílení a obohacení jejich manželského vztahu, což se zvláště projevuje ve větší otevřenosti a důvěře obou manželů.

Jáhni navíc vidí v pastorační práci spojující prvek rodiny, která vnímá a prožívá spolu s ním jeho jáhenskou službu a také to, že veřejné působení otce coby jáhna působí i na chování jeho dětí, které se snaží jednat zodpovědněji.

Manželky oproti tomu navíc vnímají, že díky jáhenství došlo k osobnostnímu růstu manžela a pro některé je také přínosem časová flexibilita jáhnovy pastorační práce.

5.2.2 Přínos rodiny / manželství pro pastorační práci

Pokud jde o přínos rodiny pro pastorační práci jáhna, jáhni i manželky se opět shodují v několika bodech:

- největší přínos v zázemí, které se svému manželovi snaží žena poskytnout.
- jáhen má v manželství, resp. rodině možnost sdílení svých pocitů a nálad.
- důležitost rodinné zkušenosti a zpětné vazby rodiny, které jsou cenné nejen pro přípravu kázání, ale také pro další pastorační činnost jáhna.

- kladný přínos rodiny např. v získávání důvěry místních farníků díky „normálnosti“ jáhna, neboť má jako ostatní lidé zkušenosti ze života v rodině, kde se potýká s problémy ve výchově, v manželství apod.
- podpora nebo dokonce spolupráce manželky a jáhna v pastorační práci manžela.

Manželky navíc vnímají, že manželově pastorační práci mohou přispět svědectvím rodinného života a že díky zkušenostem života v manželství a rodině se jáhen může posunout pastoračně dál.

5.2.3 Komplikace za strany pastorační práce jáhna vůči manželství / rodině

V oblasti komplikací ze strany pastorační práce jáhna vůči rodině uvádějí někteří jáhni s manželkami shodně to, že v jejich případech k žádným negativním jevům nedochází. Jen v několika dalších případech se zde jáhni se svými manželkami shodují:

- nedostatek manželova času pro rodinu. Ovšem rozdíl je v tom, jak velký problém tato skutečnost jednotlivým rodinám představuje.
- jáhnovo každodenní řešení otázky priorit potřeb rodiny a klientů, jimž se v rámci své služby věnuje.
- negativní zkušenost jednání církve s jáhnem.

Jedinou komplikací, která se objevila pouze v odpovědích jáhnů bylo vydání energie mimo rodinu.

Manželky oproti svým manželům vnímají navíc hned několik komplikací, které s sebou pastorační práce jáhna pro manželství, resp. rodinu přináší:

- manželova nevymezená pracovní náplň a doba,
- děti vnímaly nízký plat otce coby jáhna,
- zatěžování rodiny manželovými pastoračními problémy

- časté návštěvy lidí u nich doma, které jsou s jáhenskou službou jejich manžela spojené. Některé manželky v tom vidí určitý zásah do soukromí, což však přijímají a nevnímají to jako velký problém.

5.2.4 Komplikace ze strany manželství / rodiny vůči pastorační práci jáhna

Pokud jde o komplikace ze strany manželství, resp. rodiny vůči manželově pastorační práci, největší zátěží pro jáhna je starost o rodinu, resp. domácnost a výchovu dětí. To vnímají jak jáhni samotní, tak jejich manželky. Několik jáhnů a manželek se však shoduje v tom, že manželství nebo rodina neznámá nějakou komplikaci pro pastorační práci jáhna.

Někteří jáhni vnímají ovšem na rozdíl od manželek jako obtíž náhlé změny, které v rodině mohou nastat.

Manželky naproti tomu navíc uvádějí, že manželství, resp. rodina může hrát negativní roli při manželově zvažování priorit rodiny a jáhenství. Objevuje se zde tedy stejný problém jako v oblasti komplikací ze strany pastorační práce jáhna. Zajímavé je, že tento problém viděli jáhni pouze ze strany své pastorační práce, kdežto manželky jej vidí z obou stran.

V jednom případě se pak u manželek objevilo jako komplikace samotné manželství, se kterým se těžko vyrovnávali farníci (v nové farnosti, kam se přistěhovali), kteří místo ženatého jáhna očekávali spíše příchod kněze. Jedna manželka pak u svého manžela vnímala pocit odtržení od rodiny, který se ovšem paradoxně mísil s pocitem vázanosti rodinou. Samotný jáhen však tento jev neuvádí.

5.3 Zhodnocení výsledků výzkumu

Následující kapitoly hodnotí výpovědi respondentů ve srovnání s pohledy některých teologů, které uvádím v kap. 2.

5.3.1 Manželství a jáhenství si vzájemně pomáhají a posilují

Odpovědi všech respondentů se shodují v tom, že manželství a jáhenství si vzájemně pomáhají a posilují se. Nejvíce se to projevuje v zázemí, které manželka s rodinou jáhnovi poskytují na straně jedné a v duchovní službě jáhna v rodině na straně druhé. Rodinné zkušenosti pak pomáhají jáhnovi v jeho pastorační práci (např. při přípravě snoubenců na manželství) a naopak jeho pastorační zkušenosti jsou přínosem a pomocí pro jeho rodinu (např. při výchově dětí).

Přestože se o tom konkrétně nikdo nezmiňuje, je jakoby mezi řádky patrné, že po duchovní stránce (především díky společné modlitbě a posvěcování prostředí skrze manželovu svátostnou službu) si jsou jáhen s rodinou vzájemnou pomocí v následování Krista, jak o tom ve svém příspěvku ve sborníku *O služebném kněžství* píše R. Machan.²⁵⁹

5.3.2 Manželství jako most mezi církví a světem

Jak jsem uvedl v kap. 2.2, označuje velké procento jáhnů v německy mluvících zemích své manželství za jakýsi most, který spojuje církev s laickým světem. Při svém výzkumu jsem se však setkal s názorem, že tímto pomyslným mostem nevnímá jáhen své manželství, nýbrž jáhenství. Rodina a církev jsou pak pro něj základy, o které se jeho svátostná služba opírá.

5.3.3 Specifická nebezpečí

Specifická nebezpečí, o kterých se zmiňuji v kap. 2.3, zvláště pak nebezpečí „posvátné skryše“, které se týká nejen jáhenství, ale i manželství, se u dotázaných jáhnů a jejich manželek nevyskytla. Někde se však jáhen upnul na svoji jáhenskou službu až v nezdravé míře na úkor rodiny. S komplikacemi

---

²⁵⁹ Srov. MACHAN, R., *Sacramentum ordinis v církvi a pro církev in O služebném kněžství*, Kolektiv autorů, Svitavy : Trinitas, 2006, s. 50.

vycházejícími z časové náročnosti manželova povolání se pak setkali téměř všichni respondenti.

5.3.4 Otcovství vs. jáhenství (identita muže)

Pouze několik jáhnů ve svých odpovědích (i když nepřímo) uvedlo, že je pro ně důležitá role otce. Například jáhen J.I klade důraz na rodinu a výchovu dětí, a proto přijal jáhenství až v době, kdy jeho děti byli dospělé a na rodičích nezávislé.²⁶⁰

Jáhen J.IV si pak uvědomuje, že jeho jáhenská služba zcela zastínila poslání manžela a otce. Vnímá tedy, že jeho místo by mělo být především v rodině – jako manžel a otec. Ze začátku manželství to pro něj byla samozřejmost, ovšem s přijetím jáhenské služby se identifikoval více s rolí jáhna.²⁶¹ Došlo tak u něj k záměně identit, před kterou varuje J. Kaňa.²⁶²

Většina oslovených jáhnů si však svoji identitu *muže – manžela a otce* uhájila před identitou *muž – jáhen*. Podařilo se jim to především díky tomu, že u nich po přijetí jáhenského svěcení na prvním místě zůstala i nadále manželka s rodinou.

5.3.5 Tři skupiny jáhnů

Oslovené jáhny²⁶³ bychom mohli rozdělit do tří skupin podle toho, jak se jim daří zvládat svoji pastorační práci zároveň se starostmi o rodinu a jaký na to mají názor:

---

²⁶⁰ Srov. Příloha II, rozhovor J.I, odpověď 2.1.

²⁶¹ Srov. Příloha II, rozhovor J.IV, odpověď 1.1.

²⁶² Srov. KAŇA, J., Stručný nástin teologie diakonátu in *O služebném kněžství*, Kolektiv autorů, Svitavy : Trinitas, 2006, s. 124.

²⁶³ Kromě jáhna J.IX, který se vzhledem ke svému vysokému věku a zdravotnímu stavu pastorační práci věnuje jen velmi zřídka, což na starost o rodinu nemá prakticky žádný vliv.

1. několik dotázaných jáhnů (J.I, J.VI) zastává názor, že je nutné věnovat se nejdříve rodině a teprve potom, až děti dospějí a osamostatní se, přijmout svátost jáhenství a plně se jí věnovat.
2. někteří jáhni (J.III, J.IV) pak viděli prioritu ve svém jáhenském poslání a rodinné záležitosti odsunuli na druhé místo. To ovšem časem přineslo velice negativní následky pro rodinu, což si uvědomovaly nejen jejich manželky, ale i samotní jáhni.
3. největší skupinu (J.II, J.V, J.VII, J.VIII) z oslovených jáhnů tvořili ti, kteří zvládali jak své pastorační záležitosti, tak i péči o rodinu. Zastávají ovšem názor, že rodina je pro ně v tomto případě na prvním místě a pokud by jejich jáhenská služba zásadním způsobem negativně zasahovala do rodinného života, neváhali by některé nebo dokonce všechny své pastorační aktivity omezit, popř. se jich vzdát.

Po této stránce pak u všech jáhnů nehraje ani tak roli náplň jejich pastorační práce,²⁶⁴ jako spíš přístup k ní. V tomto smyslu by se tedy dalo mluvit spíše o time managementu toho kterého jáhna. Jinými slovy je zřejmé, že u jáhnů, kteří si nestanovili (nebo jim nebyly dány) žádné hranice jejich působení v pastoraci, vedlo až k velkým negativním následkům nejen pro samotného jáhna, ale také pro rodinu.

Výsledky výzkumu také ukázaly, že většina dotázaných jáhnů (tedy ti, kteří si nějaké hranice stanovili) zvládá jak jáhenskou službu tak i manželství a rodinu, i když to někdy přináší velké obtíže.

5.3.6 Srovnání služby ženatého jáhna a kněze

Při rozhovorech jsem se velmi často setkával se srovnáváním života a služby ženatého trvalého jáhna s knězem žijícím v celibátu. V mnoha případech viděli jak jáhni, tak i jejich manželky v manželství velkou výhodu, oproti kněžskému celibátu. Tou výhodou je vzájemné obohacení. Největší roli v tomto

---

²⁶⁴ Všichni jáhni jsou nějakým způsobem zapojeni do farní pastorace a v každé skupině je vždy jeden jáhen, který je administrátorem nějaké farnosti.

směru hraje jednak citové a materiální zázemí, které svému muži manželka a rodina vytváří, a také posvěcení rodinného prostředí díky manželově svátostnému povolání. Rozdíl viděli také ve zpětné vazbě, kterou jáhen od svých nejbližších dostává. Oproti knězi má však ženatý jáhen navíc starosti o rodinu a mnohdy se musí kromě pastorační práce věnovat i dalšímu civilnímu povolání, aby ji mohl finančně zajistit.

Zásadní rozdíl, který je v pastoraci mezi jáhnem a knězem, dotázaní jáhni viděli v (ne)možnosti udělování svátostí. Jáhen může v rámci své služby křtít, rozdávat eucharistii při mši i mimo ní a (s pověřením místního faráře) také oddávat. Nemůže však (mimo jiné) zpovídat a udělovat svátost nemocných, což je pro něj ve srovnání s knězem velkou nevýhodou. Zvláště se to pak projevuje při pastoraci nemocných, kdy se jim jáhen může věnovat s maximální péčí, ovšem poskytnou jim kompletní službu v podobě udělení zmíněných svátostí nemůže.

5.3.7 Manželství – přínos pro pastoraci

Z výzkumu vyplývá, že manželství je pro oslovené jáhny a jejich pastorační práci velkým přínosem. Ve svých odpovědích nejčastěji uváděli zázemí a podporu, které v manželce a rodině získávají. Někteří by si ani nedovedli představit, že by bez nich měli svoji službu vykonávat. Jejich slova potvrzují i samotné manželky, které vnímají, že jsou pro své muže velkou podporou.

Z pastoračního hlediska pak ženatí trvalí jáhni mohou využívat získaných rodinných i manželských zkušeností ve své práci, jak sami uvádějí. Zvláště ti jáhni, kteří připravují mladé snoubence k přijetí svátosti manželství nebo přímo pracují v poradnách pro rodiny si uvědomují význam svých osobních zkušeností z této oblasti. Vzhledem k liturgické službě pak oslovení jáhni oceňovali především zpětnou vazbu jejich kázání, kterou jim rodina dává.

Je tedy zřejmé, že v mnoha směrech vnímají ženatí trvalí jáhni manželství a rodinu jako velice přínosnou pro jejich pastorační práci, neboť z nich mohou hodně čerpat. Je zde ovšem ještě jeden neméně významný přínos, a to v osobě

samotné manželky. V několika případech se totiž samy manželky aktivně zapojují do pastorační práce svého muže. Zvláště pokud jde o spolupráci při přípravách na manželství a v manželských poradnách, ale také při službě blízkým, kdy jejich pomoc vyhledávají především ženy. Důvody jsou hned dva: 1. jako žena jim rozumí lépe než muž; 2. jako manželka jáhna jim zároveň může poradit i co se náboženských otázek týče.

Někteří jáhni a jejich manželky shodně uváděli, že díky rodinnému životu zůstává jáhen „normální“, což mu pomáhá i v získávání důvěry ze strany věřících. Slovem „normální“ mají respondenti na mysli prožívání všednodenních starostí rodinného života, které jsou běžné pro každého člověka žijícího v manželství a rodině.

Ve vztahu k nevěřícím pak hraje rodina jáhna důležitou roli ve vydávání svědectví rodinného života.

6 Závěr

Tato práce ve své teoretické části popisuje pastorační práci jáhnů a vztah mezi jáhenstvím a manželstvím podle vybraných autorů, kteří se danou problematikou zabývají. Převážnou část práce pak tvoří praktická část, v jejímž rámci byl proveden výzkum. Jeho cílem bylo zjistit a popsat, jak v praxi vypadá život v jáhenství a manželství zároveň, jaká pozitiva a negativa to s sebou přináší, a to jak z pohledů jáhnů, tak i z pohledů jejich manželek. Obě části pak byly základem pro vyhodnocení výsledků výzkumu.

Pokud bychom se ptali, jestli jáhni díky svému manželství rozumí více než kněz světu žen, pak (přestože jsem v tomto směru jáhnům konkrétní otázku nepokládal) by se dalo z jejich odpovědí jakoby mezi řádky „vyčíst“, že zde oproti celibátním kněžím výraznou výhodu nevnímají. Žádný z oslovených jáhnů neuvedl, že díky životu v manželství ženám více rozumí a že je to pro jeho pastorační práci přínosem. Spíše využívají získaných manželských a rodinných zkušeností, které oproti nim kněží nemají.

Nutno ovšem dodat, že pro jáhna je v tomto případě velkým přínosem v pastoraci samotná manželka, jejíž pomoc a radu vyhledávají ostatní ženy z farnosti, jak z rozhovorů vyplývá. Tato oblast života ženatých trvalých jáhnů by mohla být předmětem dalšího výzkumu.

Z výzkumu též vyplynulo, že manželství a rodina jsou pro jáhny přednější než jejich jáhenská služba, což tvrdí dotázaní jáhni a doporučují také jejich biskupové.

Jáhenství a manželství se může doplňovat a být si navzájem přínosem. Jáhenství lze zároveň vnímat jako most mezi církví a laickým světem.

Díky výzkumu, který jsem v rámci své diplomové práce provedl, jsem se blíže seznámil s radostmi i starostmi života některých trvalých jáhnů a jejich rodin u nás a získal více informací o tomto služebném poslání církve.

Poznatky v této diplomové práci mohou otevřít pole pro další výzkumy v oblasti života ženatých trvalých jáhnů, např. při hledání jejich konkrétního pastoračního zařazení. Dále se tu otevírá prostor pro hlubší zkoumání jejich vnímání jáhenské služby a také pro větší spolupráci církve s rodinami trvalých ženatých jáhnů.

Seznam použitých zdrojů

- *Bible : Podle ekumenického vydání z r. 1985.* Praha : Česká biblická společnost, 1995, ISBN 80-85810-08-5
- *Kodex kanonického práva.* Praha : Zvon, 1994. ISBN 80-7113-082-6
- *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů.* Praha : Kongregace pro katolickou výchovu z 22.2.1998, Sekretariát české biskupské konference, 2002, ISBN nevedeno
- *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů.* Praha : Kongregace pro klérus z 22.2.1998, Sekretariát české biskupské konference, 2002, ISBN nevedeno
- *O služebném kněžství.* Svitavy : kolektiv autorů, Trinitas, 2006, ISBN 80-86885-10-0
- *Diakonát, vývoj a perspektivy.* Mezinárodní teologická komise, Krystal OP, Praha 2008, ISBN 978-80-87183-07-6
- ZULEHNER, P. M., *Dienende Männer - Anstifter zur Solidarität, Diakone in Westeuropa.* Ostfildern : Schwabenverlag, 2003. ISBN 3-7966-1103-6
- ZULEHNER, P. M., PATZELT, E., *Samariter – Prophet – Levit, Diakone im deutschsprachigen Raum.* Ostfildern : Schwabenverlag, 2003. ISBN 3-7966-1104-4
- OPATRŇÝ, A.: *Příprava na manželství.* Praha : Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1994.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace.* Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2

Periodika

- *Sborník pro trvalé jáhny.* Praha : Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství Pražském, 1997, ISBN nevedeno
- *Teologické studie.* České Budějovice : Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2004, ISBN nevedeno

Seznam zkratk

GS – Gaudium et spes

LG – Lumen gentium

CIC – Kodex kanonického práva

J.I-IX – oslovení trvalí ženatí jáhni

M.I-IX – oslovené manželky trvalých jáhnů

Seznam příloh

Příloha I – Struktura rozhovoru – Trvalí ženatí jáhni

Příloha II – Rozhovory - Trvalí ženatí jáhni

Příloha III – Struktura rozhovoru – Manželky trvalých jáhnů

Příloha IV – Rozhovory – Manželky trvalých jáhnů

Všechny uvedené přílohy jsou uloženy na přiloženém CD.

ABSTRAKT

FUJDL, M. *Jáhenství jako spojení manželství a pastorační práce*. České Budějovice 2009. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce M. Opatrný.

Klíčová slova: manželství, jáhenství, pastorační práce jáhnů

Práce se zabývá popisem pastorační práce jáhnů a zjišťováním vztahu mezi jáhenstvím a rodinou jak z pohledu jáhnů tak i jejich manželek. Teoretická část objasňuje pojmy jáhenství, manželství a pastorační práce jáhnů z pohledu vybraných autorů.

Praktická část obsahuje výzkum vedený s devíti jáhny a jejich manželkami a také srovnání odpovědí obou skupin. Dále je provedeno srovnání výsledku výzkumu s teoretickou částí.

Pro jáhny je rodina velkým přínosem. Vytváří jim potřebné zázemí, které potřebují k výkonu své pastorační práce. Někdy s sebou spojení manželství a jáhenství přináší komplikace jáhnovi i jeho rodině, většinou však dochází k oboustrannému obohacení. Jáhni si uvědomují, že rodina musí zůstat vždy na prvním místě a jáhenství by ji nemělo vážněji ohrožovat. Přesto se to osloveným jáhnům pod tíhou jejich pastorační práce nedaří vždy uskutečňovat.

Z výzkumu vyplývá, že přes všechny možné komplikace vnímají oslovení jáhni a jejich manželky spojení manželství a pastorační práce pozitivně.

Abstract

Deaconry as a connection between marriage and pastoral work.

Key words: Deaconry, Marriage, Pastoral work of Deacons

This thesis deals with description of pastoral work of deacons, and investigation of the relationship between deaconry and family from the point of view of both deacons and their spouses. Theoretical part clarifies the terms deaconry, marriage and pastoral work of deacons from the point of view of selected authors.

Practical part contains a research work conducted with nine deacons and their spouses as well as comparison of the answers of both groups. The comparison of research results and the theoretical part of this thesis is also conducted in this part.

Family is a big asset for deacons. It creates necessary background needed for their pastoral work. Sometimes the connection of marriage and deaconry can bring complications for both the deacon and his family, however most of the time both sides profit from it. Deacons realize that family must always come first, and deaconry should not be a threat for it. However, contacted deacons admitted that bringing that to practice can be difficult at times, given the responsibility of their pastoral work.

The research results show that in spite of various complications, the contacted deacons and their spouses feel positively about the connection between marriage and pastoral work.